

**MINISTERSTWO SPORTU I TURYSTYKI
DEPARTAMENT TURYSTYKI**

RACHUNEK SATELITARNY TURYSTYKI DLA POLSKI

2005

wersja uproszczona

**INSTYTUT TURYSTYKI
WARSZAWA 2008**

Redaktor naukowy:
prof. dr hab. Ewa Dziędzic

Autorzy tekstu:
prof. dr hab. Ewa Dziędzic
dr Magdalena Kachniewska
dr Krzysztof Łopaciński
dr Teresa Skalska

Praca wykonana na zlecenie Ministerstwa Sportu i Turystyki

Instytut Turystyki
ul. Merliniego 9a
02-511 Warszawa
tel. +48 22 8446347
e-mail: it@intur.com.pl
www.intur.com.pl

Spis treści

Wstęp	6
1. UWAGI METODOLOGICZNE	7
1.1. Cele i zawartość opracowania	7
1.2. Zasady dokonywania oszacowań i źródła informacji	8
1.2.1. Spożycie turystyczne, produkcja globalna i wartość dodana	10
1.2.2. Pracujący	11
1.2.3. Akumulacja	12
2. SPOŻYCIE TURYSTYCZNE	13
2.1. Charakterystyka spożycia turystycznego w 2005 roku	13
2.2. Kierunki i dynamika zmian	17
3. TURYSTYCZNA PRODUKCJA GLOBALNA, WARTOŚĆ DODANA I UDZIAŁ TURYSTYKI W PKB	19
3.1. Charakterystyka produkcji globalnej i wartości dodanej w 2005 roku	19
3.2. Wkład turystyki w tworzenie PKB w 2005 roku	22
3.3. Kierunki i dynamika zmian.....	23
4. PRACUJĄCY W TURYSTYCE	24
4.1. Charakterystyka siły roboczej w działalności turystycznej w 2005 roku	24
5. NAKŁADY INWESTYCYJNE W CHARAKTERYSTYCZNYCH RODZAJACH DZIAŁALNOŚCI TURYSTYCZNEJ W 2005 ROKU	29
5.1. Nakłady inwestycyjne.....	29
5.2. Wartość brutto środków trwałych w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2005 roku	32
6. UWAGI KOŃCOWE	33
TABLICE	34
ZAŁĄCZNIK	42

Spis tablic

Tablica 1.1.	Współczynniki specjalizacji produkcji i spożycia turystycznego dla poszczególnych sekcji.....	9
Tablica 5.1.	Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego oddane do użytku w latach 2003-2004.....	30
Tablica 5.2.	Oszacowania wybranych wielkości dla domów letniskowych i domków wakacyjnych oraz rezydencji wiejskich w latach 2003-2005.....	31

Spis wykresów

Wykres 2.1.	Struktura spożycia turystycznego w 2005 roku według grup konsumentów	13
Wykres 2.2.	Spożycie turystyczne nierezydentów w 2005 roku według produktów.....	14
Wykres 2.3.	Spożycie turystyczne rezydentów w 2005 roku według produktów.....	16
Wykres 2.4.	Spożycie produktów turystycznych w 2005 roku według rodzajów podróży ¹⁷	
Wykres 2.5.	Struktura spożycia turystycznego w latach 2003–2005 według grup konsumentów	18
Wykres 3.1.	Struktura pierwszorzędnej produkcji globalnej produktów turystycznych w 2005 roku według sekcji rodzajów działalności	19
Wykres 3.2.	Wartość dodana wytworzona w CRDT w 2005 roku według rodzajów działalności	20
Wykres 3.3.	Turystyczna wartość dodana w 2005 roku według rodzajów działalności	21
Wykres 4.1.	Pracujący w turystyce w 2005 roku (wszystkie jednostki)	25
Wykres 4.2.	Samozatrudnieni w turystyce w 2005 roku (wszystkie jednostki).....	26
Wykres 4.3.	Pracujący w turystyce w 2005 roku według płci (wszystkie jednostki).....	27
Wykres 4.4.	Samozatrudnieni w turystyce w 2005 roku według płci (wszystkie jednostki).....	28
Wykres 5.1.	Udział wybranych grup działalności w nakładach inwestycyjnych charakterystycznych rodzajów działalności turystycznej w 2005 roku.....	30
Wykres 5.2.	Domy letniskowe i domki wakacyjne oraz rezydencje wiejskie*.....	31
Wykres 5.3.	Udział wybranych grup działalności w wartości brutto środków trwałych charakterystycznych rodzajów działalności turystycznej w 2005 roku.....	32

Wykaz skrótów

CPT	– charakterystyczne produkty turystyczne
CRDT	– charakterystyczne rodzaje działalności turystycznej
ESA 1995	– Europejski System Rachunków Narodowych
FTE	– ekwiwalent pełnego czasu pracy
MF	– Ministerstwo Finansów
MFW	– Międzynarodowy Fundusz Walutowy
NACE Rev. 1	– Europejska Klasyfikacja Działalności
OECD	– Organizacja Europejskiej Współpracy Gospodarczej
PKD	– Polska Klasyfikacja Działalności
PKWiU	– Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług
RDZT	– rodzaje działalności związane z turystyką
RMF	– Recommended Methodological Framework (Zalecana Metodologia RST)
RST	– rachunek satelitarny turystyki
SNA	– system rachunków narodowych (SNA 93 – wersja metodologii rachunków narodowych z 1993 r.)
TWD	– turystyczna wartość dodana
UNWTO (OMT)	– Światowa Organizacja Turystyki
WTTC	– Światowa Rada Podróży i Turystyki

Objaśnienia znaków umownych

(-)	– zjawisko nie wystąpiło
(0)	– zjawisko istniało w wielkości mniejszej niż 0,5
(.)	– zupełny brak informacji lub brak informacji wiarygodnych
(x)	– wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe

Wstęp

Ze względu na złożony charakter gospodarki turystycznej, ocena efektów gospodarczych turystyki wymaga wykorzystania różnorodnych źródeł informacji statystycznej. Podstawy metodologiczne sporządzania tego typu zestawień zawiera *Recommended Methodological Framework* (RMF)¹, której polska adaptacja została wykorzystana do sporządzenia Rachunku Satelitarnego Turystyki dla Polski za lata 2000-2002. Metodologia ta jest bardzo rozbudowana, jeśli chodzi o szczegółowość analiz, i w konsekwencji wymaga korzystania ze szczegółowych danych zastosowanych w rachunkach narodowych. Ponieważ dane te dostępne są dopiero po około trzech latach od roku referencyjnego, a ich zestawienie na potrzebnym poziomie dezagregacji jest pracochłonne, wyniki RST uzyskuje się ze znacznym opóźnieniem. Powstała potrzeba opracowania rozwiązań metodologicznych, które umożliwiłyby ograniczenie kosztów i szybsze uzyskanie podstawowych parametrów opisujących efekty turystyki w roku referencyjnym. Metodologia taka została wypracowana do oszacowania wyników ekonomicznych turystyki w latach 2003-2004. Zastosowano ją również w niniejszym opracowaniu, które zawiera szacunki dla 2005 roku. Opracowanie składa się z sześciu rozdziałów: pierwszy i ostatni zawierają uwagi metodologiczne, pozostałe zaś – prezentację i opis uzyskanych oszacowań. W końcowej części opracowania zamieszczono zestaw tablic i załączniki.

Uproszczona wersja RST została przygotowana przez zespół pracowników Instytutu Turystyki i SGH w składzie:

prof. dr hab. Ewa Dziejic – kierownictwo naukowe i koordynacja całości prac, wartość dodana i turystyczny PKB,

dr Magdalena Kachniewska – pracujący w turystyce, łącznie z modułem zatrudnienia,

dr Krzysztof Łopaciński – zagadnienia nakładów inwestycyjnych i środków trwałych,

dr Teresa Skalska – spożycie turystyczne.

Podjęcie prac nad rachunkiem było możliwe dzięki środkom finansowym i zaangażowaniu Departamentu Turystyki w Ministerstwie Sportu i Turystyki.

¹ *Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework*. [Rachunek Satelitarny Turystyki: Zalecana Metodologia]. WTO, UE, OECD, UN 2001.

1. UWAGI METODOLOGICZNE

1.1. Cele i zawartość opracowania

Jak zaznaczono we wstępie, podstawowym celem opracowania jest przeprowadzenie obliczeń umożliwiających oszacowanie wkładu turystyki w gospodarkę narodową w sposób bardziej zaktualizowany i mniej kosztowny niż pełna wersja RST. Zgodnie z powyższym założeniem, opracowanie zawiera opis metodologii oraz oszacowania następujących wielkości:

- spożycia turystycznego według produktów w podziale na rezydentów i nierezydentów oraz spożycia pośredniego w cenach bieżących nabywcy;
- produkcji globalnej produktów turystycznych według sekcji rodzajów działalności w cenach bieżących bazowych;
- zmodyfikowanych współczynników turystycznej wartości dodanej;
- turystycznej wartości dodanej i tzw. turystycznego PKB w cenach bieżących;
- zatrudnienia i jego struktury w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej (CRDT);
- nakładów na środki trwałe w CRDT w cenach bieżących nabywcy.

Zgodnie z podstawowymi założeniami metodologii RST przedstawionej w RMF, przy ocenie efektów ekonomicznych turystyki uwzględniono tylko efekty bezpośrednie, tj. wynikające z wydatków konsumpcyjnych poniesionych przez odwiedzających lub na ich rzecz w związku z podróżą turystyczną. Obejmują one wydatki na podróże krajowe rezydentów Polski oraz tę część ich wydatków na podróże zagraniczne, która została poniesiona na rzecz przedsiębiorstw będących rezydentami Polski, a także wydatki zagranicznych odwiedzających. W porównaniu z pełną wersją RST², uproszczona wersja oceny efektów ekonomicznych gospodarki turystycznej zawiera tablicę 4 RST (tab. I w niniejszym opracowaniu), uproszczoną wersję tablicy 5 (tab. II) i tablicy 6a (tab. III), tablice 7 i 7a (tab.V i VI) oraz tablicę 8 (tab. IV).

Zakres podmiotowy i przedmiotowy opracowania jest zasadniczo zgodny z zakresem RST. Oznacza to, że uwzględniono w nim wszystkie grupy podmiotów uczestniczących w spożyciu turystycznym, tj. odwiedzających zagranicznych i krajowych, spośród których wyodrębniono

² Dla porównania: *Rachunek satelitarny turystyki dla Polski 2002*. Ministerstwo Gospodarki Warszawa 2006.

uczestników podróży służbowych. Podobnie jak w RST za 2002 rok, oszacowanie obejmuje wszystkie rodzaje podróży turystycznych, czyli podróże jednodniowe oraz połączone z noclegiem. W odniesieniu do rodzajów działalności gospodarczej i produktów, w uproszczonej wersji rachunku uwzględniono zasadniczo wszystkie rodzaje działalności wyszczególnione jako turystyczne (charakterystyczne lub związane z turystyką), które znalazły się w RST za 2002 rok³. Usunięto z opracowania jedynie te pozycje, dla których w 2002 roku nie stwierdzono spożycia turystycznego lub oszacowano je na bardzo niskim poziomie. Dotyczy to: wynajmu samochodów osobowych, działalności portów lotniczych, obsługi nieruchomości i ich wynajmu oraz produktów odpowiadających tym rodzajom działalności. W rezultacie w oszacowaniach uwzględniono rodzaje działalności należące do czterech sekcji: H, I, O i G. Dodatkowo, w celu zwiększenia czytelności tablic, skumulowano produkty i rodzaje działalności, dla których niemożliwe było podanie odrębnych danych.

1.2. Zasady dokonywania oszacowań i źródła informacji

Podstawą dokonania oszacowań efektów ekonomicznych turystyki w 2005 roku były założenia metodologiczne zamieszczone w końcowej części raportu z wyników RST za 2002 rok⁴. Zostały one oparte na analizie struktury gospodarki turystycznej w latach 2000-2002, dla których sporządzono pełne wersje RST. Podstawowymi współczynnikami opisującymi tę strukturę są:

- *współczynnik specjalizacji produkcji*, który określa, jaki jest udział produktów podstawowych w produkcji globalnej turystycznych rodzajów działalności gospodarczej,
- *współczynnik spożycia turystycznego*, który pokazuje udział odwiedzających w spożyciu produktów turystycznych.

Zastosowanie tych współczynników, których iloczyn tworzy *współczynnik turystycznej wartości dodanej (TWD)*, jest konieczne do określenia bezpośredniego wkładu turystyki w gospodarkę narodową. Na podstawie wspomnianych analiz ustalono, że w badanym okresie wymienione współczynniki ulegały dużym wahaniom, co ilustruje tablica 1.1. Istotnym parametrem, który pozwala na szacowanie turystycznej wartości dodanej, jest ponadto współczynnik udziału wartości dodanej turystycznych rodzajów działalności w wartości dodanej wypracowanej w sekcjach.

³ Spis turystycznych rodzajów działalności i produktów dla RST za 2002 r. zamieszczono w załączniku.

⁴ *Rachunek satelitarny turystyki dla Polski 2002*, op. cit., s. 71-76.

Tablica 1.1 Współczynniki specjalizacji produkcji i spożycia turystycznego dla poszczególnych sekcji

Sekcja	Współczynnik specjalizacji produkcji			Współczynnik spożycia turystycznego		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002
G*	.	0,2994	0,2733	0,0280	0,0409	0,0286
H	0,7590	0,7787	0,8223	0,5486	0,6801	0,4952
I	0,1834	0,2186	0,1672	0,1745	0,3878	0,3492
O	0,1834	0,2384	0,2639	0,0342	0,1330	0,0942

* Tylko handel produktami uwzględnionymi w RST.

Niestabilność wartości współczynników specjalizacji produkcji i spożycia oraz brak wyraźnych tendencji w tym zakresie, w połączeniu z krótką serią danych (tylko trzy lata) sprawiają, że trudno zastosować procedury statystyczne umożliwiające projekcję ich poziomu w kolejnych latach. W związku z tym postanowiono przyjąć, że w latach 2003-2005 struktura specjalizacji produkcji, a w konsekwencji także funkcje produkcji nie uległy zasadniczej zmianie w stosunku do 2002 roku. Za przyjęciem takiego rozwiązania przemawia to, że po okresie zmian związanych z transformacją polska gospodarka stopniowo wchodzi w fazę stabilizacji, a zachodzące w niej zmiany mają znacznie mniej gwałtowny charakter i są bardziej rozłożone w czasie. Uzasadnia to przyjęcie założenia, że współczynniki specjalizacji produkcji oraz udział wartości dodanej w produkcji globalnej w latach 2003-2005 były zbliżone do wielkości zaobserwowanych w 2002 roku, zatem w oszacowaniach dla wymienionych lat wykorzystano ich wartości zaobserwowane w wymienionym roku. Podobne założenie przyjęto w odniesieniu do pozostałych szacowanych wielkości: zatrudnienia w przedsiębiorstwach do 9 pracujących, nakładów na środki trwałe w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej i charakterystyki podróży mieszkańców Polski.

Jeśli chodzi o wielkości współczynnika spożycia turystycznego, to zostały one skorygowane na podstawie zaobserwowanych w 2005 roku zmian w spożyciu turystycznym. Korekta opierała się na obserwacji dynamiki zmian wielkości produkcji globalnej danego rodzaju działalności turystycznej i dynamiki spożycia wytwarzanego przez nią produktu turystycznego. W razie wystąpienia rozbieżności tempa wzrostu, współczynnik spożycia turystycznego korygowany był odpowiednio w górę lub w dół, co oznaczało wzrost lub spadek udziału odwiedzających w wykorzystaniu danego produktu.

1.2.1. Spożycie turystyczne, produkcja globalna i wartość dodana

Oszacowanie wielkości **spożycia rezydentów na terytorium ekonomicznym Polski** oparto na następujących źródłach informacji:

- badaniu modułowym uczestnictwa w turystyce mieszkańców Polski w 2001 roku, przeprowadzonym przez GUS;
- badaniu budżetów gospodarstw domowych w latach 2003-2005 w ujęciu kwartalnym w zakresie wydatków związanych z uprawianiem turystyki, przeprowadzonym przez GUS;
- badaniu Instytutu Turystyki z 2005 roku dotyczącym uczestnictwa w turystyce i wydatków na turystykę wyjazdową mieszkańców Polski;
- danych dotyczących wydatków na podróże służbowe oszacowanych przez GUS na potrzeby rachunków narodowych;

Popyt turystyczny **nierezydentów** oszacowano wykorzystując dwa źródła informacji:

- badania ankietowe odnoszące się do przyjazdów i wydatków nierezydentów (turystów i odwiedzających jednodniowych), przeprowadzone w 2005 roku przez Instytut Turystyki na granicach; do oszacowania wielkości wydatków posłużono się również danymi straży granicznej, publikowanymi przez GUS;
- dane Narodowego Banku Polskiego, zestawione w bilansie płatniczym na bazie transakcji w pozycji „podróże i transport”, chociaż publikowany bilans płatniczy na bazie transakcji nie pozwala na dokładne obliczenie wartości usług transportu międzynarodowego w zakresie przewozów pasażerskich. W oszacowaniu tej pozycji posłużono się dynamiką zmian⁵.

Przy szacowaniu popytu rezydentów wykorzystano charakterystykę podróży z badania modułowego, wielkość zaś wydatków na poszczególne produkty skorygowano na podstawie zmian zaobserwowanych w wydatkach gospodarstw domowych i wydatkach przedsiębiorstw na podróże służbowe. Jeśli chodzi o gospodarstwa domowe, w odniesieniu do wydatków na imprezy turystyczne wykorzystano dynamikę zmian zaobserwowaną w ciągu całego roku, w odniesieniu zaś do pozostałych produktów – dynamikę zmian zaobserwowaną w III kwartale, okresie największego nasilenia ruchu turystycznego w Polsce.

Podobnie jak w poprzednich edycjach RST i zgodnie z przyjętą metodologią, dane dotyczące strony popytowej RST opracowano w wersji netto, tzn. dokonano rozszacowania wartości usług cząstkowych zakupionych przez turystów w formie imprez.

W zakresie produkcji globalnej i wartości dodanej podstawą oszacowań były wielkości tych zmiennych w 2005 roku dla sekcji H, I, O i G, opublikowane przez GUS⁶. Oszacowania

⁵ Szczegółowe informacje na temat metodologii szacowania popytu turystycznego nierezydentów zawarte zostały w edycji RST za 2002 rok.

⁶ Rachunki narodowe według sektorów i podsektorów instytucjonalnych 2000-2005, www.stat.gov.pl, data publikacji 2007-07-11.

dotyczące kwoty podatków pośrednich netto oparto na materiałach analitycznych udostępnionych przez Departament Rachunków Narodowych GUS w związku z pracami nad RST za 2002 rok (materiały te nie zostały opublikowane).

1.2.2. Pracujący

Podobnie jak we wcześniejszych wersjach RST, uwzględnione w rachunku informacje dotyczące pracujących odnoszą się tylko do charakterystycznych rodzajów działalności turystycznej. Dane za 2005 rok dotyczące pracujących, zatrudnionych oraz właścicieli, współwłaścicieli i pomagających członków rodzin (samozatrudnionych)⁷, opracowane zostały według danych z formularza Z-06 według stanu z 31 grudnia 2005 roku. Prezentowane dane obejmują podmioty gospodarki bez względu na charakter własności (sektor publiczny i prywatny), ale ograniczają się do podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (badanie pełne). Ze względu na brak danych z przedsiębiorstw liczących do 9 osób (tzw. mikroprzedsiębiorstw), przeprowadzono szacunki na podstawie danych z 2002 roku, przyjmując założenie, że w 2005 struktura zatrudnienia w poszczególnych grupach przedsiębiorstw pozostała niezmieniona. We wszystkich tablicach utajnione zostały dane o transporcie lotniczym ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.

Ze względu na rozwiązania stosowane w polskiej statystyce zatrudnienia, niemożliwe jest wyrażenie wielkości zatrudnienia liczbą miejsc pracy, tzn. faktyczną liczbą zatrudnionych. Metodologia statystyczna przyjęta w Polsce umożliwia jedynie określenie przeciętnej liczby pracujących, przy czym dane dotyczące przeciętnej liczby właścicieli, współwłaścicieli i pomagających członków rodzin stanowią przeciętną stanów z końca lat 2004 i 2005, a dane dotyczące liczby zatrudnionych stanowią ekwiwalent pełnego wymiaru czasu pracy (ang. *Full-time Equivalent* – FTE). Oznacza to, że w Polsce przeciętny poziom zatrudnienia w osobach fizycznych podawany jest zawsze w przeliczeniu na pełne etaty (bierze się pod uwagę osoby pełnozatrudnione oraz niepełnozatrudnione w przeliczeniu na pełnozatrudnionych). Dane dotyczące pracujących podano przyjmując zasadę jednorazowego ujmowania osób w głównym miejscu pracy, co pozwala uniknąć sytuacji, w której jedna osoba byłaby liczona kilkakrotnie. Przy szacowaniu liczby pracujących w turystyce uwzględniono informację na temat wielkości współczynnika turystycznej wartości dodanej, który pozwala określić, jaka wielkość zatrudnienia w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej jest faktycznie wynikiem rozwoju ruchu turystycznego w Polsce, nie zaś obsługi innych grup nabywców wykorzystujących ten sam rodzaj produktów (np. usługi gastronomiczne).

⁷ Dokładny opis pojęć stosowanych w polskiej statystyce pracujących zawiera *Rachunek satelitarny turystyki dla Polski 2002*, op. cit., s. 44-47.

1.2.3. Akumulacja

Zgodnie z metodologią RST, wartość akumulacji brutto i zasobów kapitałowych brutto obliczana jest dla charakterystycznych rodzajów działalności turystycznej, co wyklucza włączenie do niej nakładów związanych z turystyką, ale stanowiących drugorzędną produkcję pozaturystycznych rodzajów działalności. Podobnie jak w pełnej wersji RST, nie zostały również uwzględnione wartości niematerialne i prawne, a w zakresie aktywów nieprodukowanych niefinansowych – grunty i pozostały kapitał tego typu.

Oszacowanie wyników gospodarki turystycznej w praktyce oznacza konieczność dysponowania zakresem informacji wykorzystywanym do sporządzania pełnej wersji RST. Ograniczenie zakresu tych informacji i skonstruowanie uproszczonej metodologii jest możliwe, jeśli do oszacowań wykorzystane zostaną zagregowane dane na temat nakładów inwestycyjnych na środki trwałe (oszacowanie wartości nakładów w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej) oraz wartość środków trwałych (oszacowanie wartości środków trwałych w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej), a także współczynniki z wcześniejszych badań. Zgodnie z założeniami metodologii uproszczonego RST, analizie poddano inwestycje turystyczne w sekcjach H, I, O i G.

W odniesieniu do danych dotyczących nakładów i środków trwałych brutto, nie zastosowano korekty tych wartości za pomocą współczynnika turystycznej wartości dodanej, ponieważ nie miałyby to logicznego uzasadnienia (inwestycje są z zasady niepodzielne i trudno stwierdzić, że np. inwestycją turystyczną było 75% samolotu).

Jeśli chodzi o dane na temat nakładów inwestycyjnych na środki trwałe w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej oraz wartości środków trwałych w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2005 roku w cenach bieżących, to podstawowym źródłem były dane z rachunków narodowych dotyczące rachunku produkcji i tworzenia dochodów według sekcji. Do obliczeń wykorzystano wyniki zrewidowanych rachunków oraz dane dotyczące wyników działalności inwestycyjnej opublikowane w wydawnictwach GUS⁸. Do oszacowania współczynników strukturalnych niezbędnych do obliczenia nakładów inwestycyjnych i wartości środków trwałych w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej wykorzystano informacje dotyczące tych współczynników w latach 2001-2002, zawarte w opracowaniach Instytutu Turystyki⁹.

⁸ *Rachunki narodowe według sektorów i podsektorów instytucjonalnych 2000-2005. GUS Warszawa, czerwiec 2007. Budownictwo. Wyniki działalności w 2003 r. (oraz w latach 2004-2006) GUS.*

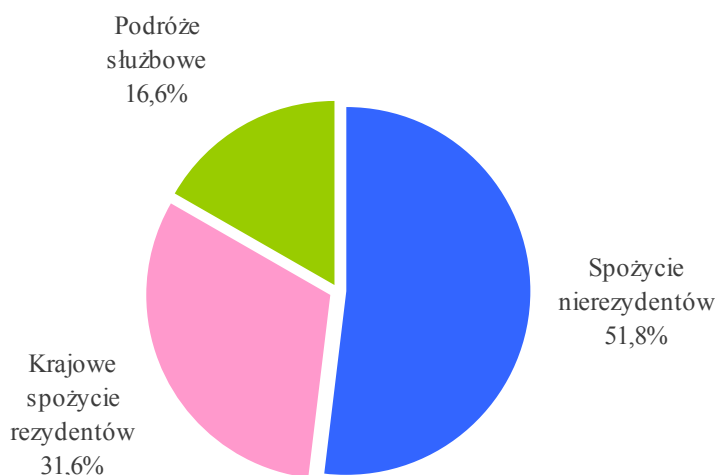
⁹ *Rachunek satelitarne turystyki dla Polski 2001 (oraz w 2002 r.) Instytut Turystyki 2003, 2004.*

2. SPOŻYCIE TURYSTYCZNE

2.1. Charakterystyka spożycia turystycznego w 2005 roku

W badanym roku **spożycie turystyczne** na terytorium ekonomicznym Polski oszacowano na poziomie **37 186 104 tys. PLN (tab. I)**, z czego 17 909 662 tys., tj. 48,2%, przypadło na wydatki rezydentów (gospodarstw domowych i poniesione w ramach podróży służbowych). Strukturę spożycia turystycznego według grup nabywców przedstawia wykres 2.1.

Wykres 2.1. Struktura spożycia turystycznego w 2005 roku według grup konsumentów

Analiza struktury rodzajowej spożycia wskazuje – podobnie jak w poprzednich latach – na przewagę wydatków na charakterystyczne produkty turystyczne (59,9%); produkty związane z turystyką i pozostałe stanowiły pozostałe 40,1% spożycia. W grupie charakterystycznych produktów turystycznych nabywanych przez odwiedzających (rezydentów i nierezydentów łącznie) największą pozycję stanowiły wydatki na usługi transportowe ogółem (34,1%), noclegowe (zarówno hoteli, jak i pozostałych obiektów zakwaterowania – 27,6%) oraz gastronomiczne (22,2%). Struktura ta była zbliżona do oszacowanej dla 2004 roku. Na uwagę zasługuje nieco większy udział usług biur podróży netto (marże, prowizje, usługi przewodnickie itp.): przeznaczono na nie 6,4% wydatków na produkty charakterystyczne (w 2004 r. – 5,5%).

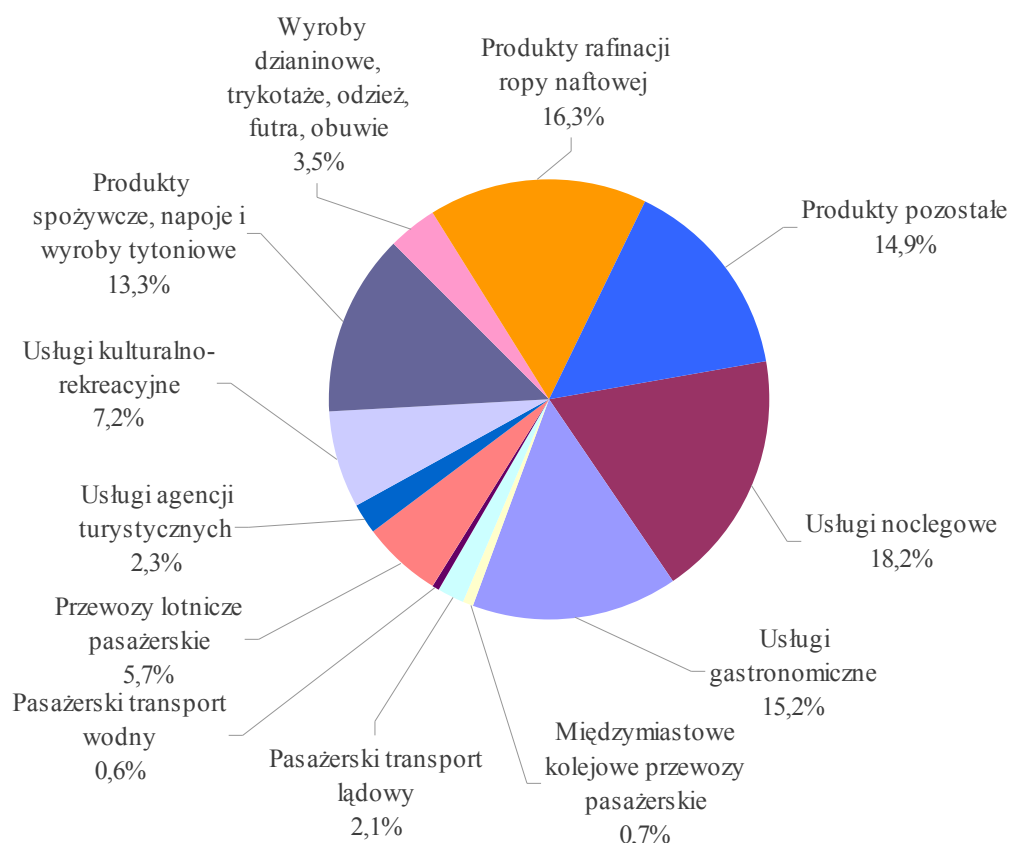
Od wielu lat wśród wydatków na **produkty związane z turystyką** szczególnie dużą i coraz bardziej znaczącą pozycję stanowią wydatki na paliwo, na które w 2005 roku przezna-

czono 6 683 711 tys. PLN, tj. 18% spożycia turystycznego ogółem. Istotne znaczenie miały również wydatki na zakupy żywności, napojów i wyrobów tytoniowych: 3 931 440 tys. PLN (10,6% spożycia ogółem).

Zarówno zakupy paliw, jak i artykułów spożywczych są w pewnym stopniu substytucyjne wobec usług transportowych i gastronomicznych, a ich skala od wielu lat sugeruje, że znaczna część ruchu turystycznego na terenie Polski bazuje na samodzielnym zaspokajaniu potrzeb związanych z transportem i wyżywieniem w trakcie podróży turystycznych. Z tego punktu widzenia interesujące jest porównanie struktury spożycia głównych grup nabywców usług turystycznych, tzn. nierezydentów oraz rezydentów.

W 2005 roku łączne **wydatki nierezydentów** poniesione na rzecz polskich podmiotów gospodarczych (na terenie Polski i za granicą) oszacowano na poziomie **19 276 443 tys. PLN**. Zakup *charakterystycznych produktów turystycznych* oszacowano na łączną sumę 10 013 703 tys. PLN (tj. 51,9%), a *związanych z turystyką i pozostałych produktów i usług* – na sumę 9 262 740 tys. (48,1%). Od wielu lat udział tej drugiej kategorii jest znaczny, co wynika ze znaczących wydatków nierezydentów w związku z zakupami na własne potrzeby, wliczanych – zgodnie z metodologią RST – do wydatku turystycznego.

Wykres 2.2. Spożycie turystyczne nierezydentów w 2005 roku według produktów

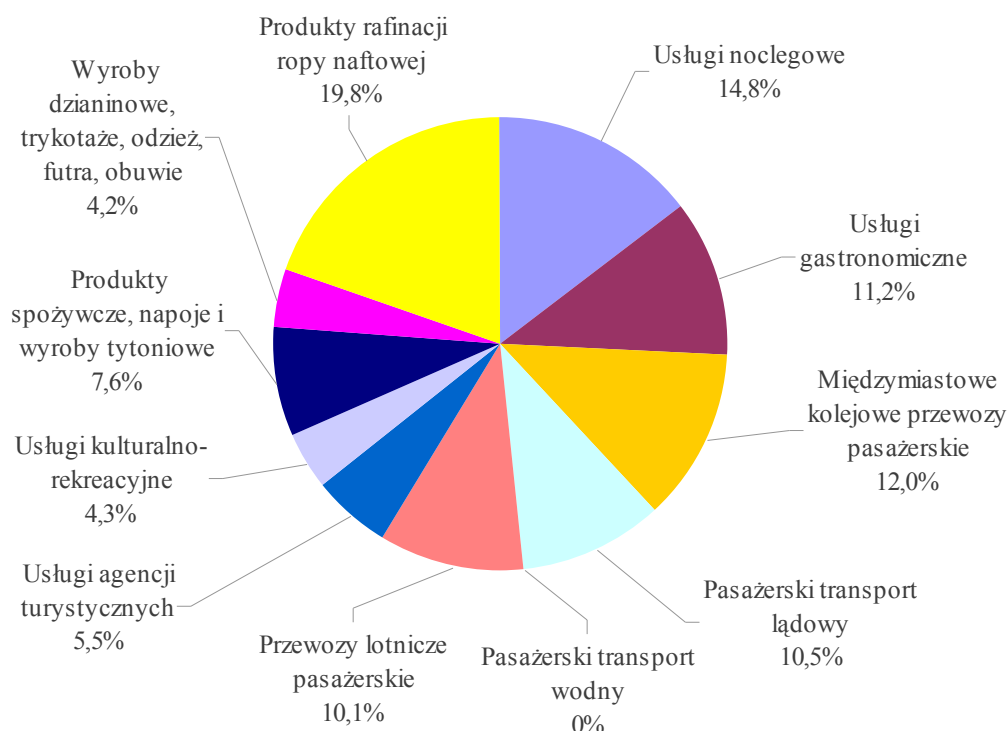
Podobnie jak w poprzednich okresach, także w 2005 roku najważniejszą pozycję spożycia turystycznego nierezydentów stanowiły usługi noclegowe (łącznie 18,2%) i gastronomiczne

(15,2%). Tak jak rok wcześniej, stosunkowo niewielki był udział wydatków na usługi transportu pasażerskiego świadczone przez polskich przewoźników (wszystkie rodzaje transportu łącznie: 9,1%). Wpływa na to struktura przyjazdów cudzoziemców do Polski według środków transportu: mimo wzrastającego pasażerskiego ruchu lotniczego zdecydowana większość nierezydentów korzysta z własnych samochodów osobowych, co powoduje, że wydatki na zakup paliw, które stanowiły aż 16,3% łącznego spożycia nierezydentów odwiedzających Polskę, znacznie przewyższają przychody polskich przewoźników z tytułu przewozu turystów. W usługach transportowych największy udział miał pasażerski transport lotniczy (62,7%), a następnie usługi pasażerskiego transportu lądowego (23,4%). Warto zauważyć, że w 2005 roku udział transportu lotniczego obniżył się (w rozwoju ruchu lotniczego uczestniczą w dużej mierze firmy zagraniczne), a pasażerskiego transportu lądowego od kilku lat z roku na rok rośnie.

W badanym roku udział wydatków nierezydentów na *usługi rekreacyjne, rozrywkowe, związane ze sportem oraz usługi muzeów* jest nieco wyższy niż w poprzednich okresach, wciąż jednak pozostaje niewielki (łącznie około 7,2%). Także *usługi agencji turystycznych*, rozumiane jako marża biur podróży organizujących turystykę przyjazdową do Polski, oszacowano na wyższym niż poprzednio poziomie, stanowią jednak zaledwie 2,3% ogółu wydatków. W strukturze wydatków nierezydentów zwraca uwagę znacznie mniejszy niż w poprzednich latach udział pozycji *pozostałe produkty i usługi nabywane przez odwiedzających* (14,9% wobec 20,5% w 2004 r.). Należy sądzić, że znaczenie zakupów dokonywanych zarówno przez turystów, jak i odwiedzających jednodniowych (poza wyodrębnionymi w RST produktami spożywczymi, odzieżą i obuwem) jest wciąż istotne, ale na skutek stopniowego wyrównywania cen rynkowych w Polsce i krajach ościennych zmniejsza się ich atrakcyjność i skala.

Podobnie jak w poprzednich latach, także w 2005 roku w spożyciu turystycznym **rezydentów** podstawowe znaczenie miały wydatki gospodarstw domowych: przypadało na nie 65,5% spożycia turystycznego mieszkańców Polski. Ponad jedna trzecia wydatków (pozostałe 34,5%) związana była z podróżami służbowymi (szczegółową strukturę spożycia turystycznego rezydentów w podziale na rodzaje produktów ilustruje wykres 2.3). W badanym roku dominowały wydatki na charakterystyczne produkty turystyczne (68,4%), wśród których szczególnie istotną pozycję stanowiły wydatki na usługi transportowe (aż 47,7% łącznych wydatków turystycznych rezydentów). W transporcie największe znaczenie miały przewozy kolejowe (12,0% całości spożycia rezydentów), pasażerski transport lądowy (10,5%) oraz przewozy lotnicze, których udział jest z roku na rok większy (10,1%). Ważną pozycję w strukturze konsumpcji stanowiły, co zrozumiale, wydatki na usługi noclegowe (14,8%) i gastronomiczne (11,2%).

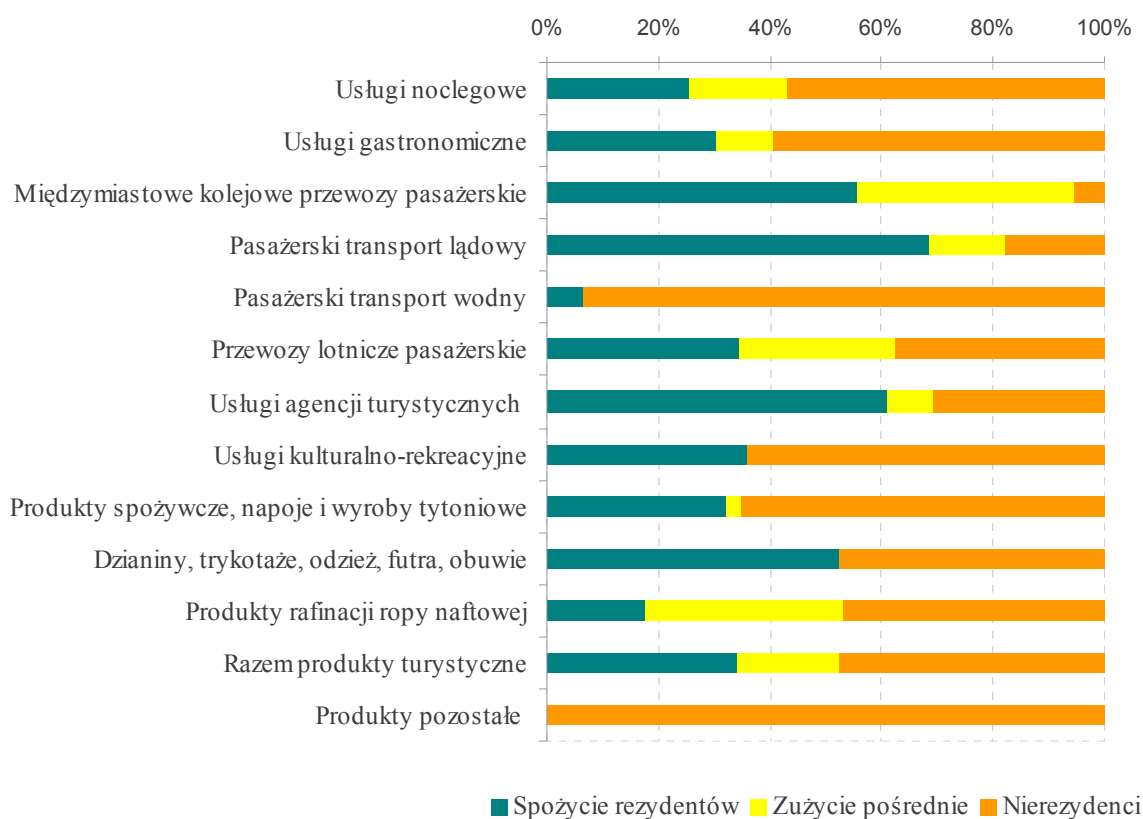
Wykres 2.3. Spożycie turystyczne rezydentów w 2005 roku według produktów

Z punktu widzenia podmiotów działających na rynku turystycznym interesujące powinno być przesłedzenie, które rodzaje podróży wywołują popyt na określone typy produktów. Ze-stawienie takie w odniesieniu do podróży nierezydentów, gospodarstw domowych rezyden-tów i podróży służbowych rezydentów zawiera wykres 2.4.

Z dokonanych szacunków wynika, że najważniejszą grupę klientów obiektów noclego-wych (zarówno hoteli, jak i pozostałych rodzajów bazy) stanowią nierezydenci (podobnie jak w poprzednich latach, przypadła na nich ponad połowa spożycia tych usług: 57%), najmniej istotną zaś – uczestnicy podróży służbowych (17,6%). Usługi gastronomiczne nabywane są również w przeważającej mierze przez nierezydentów (59,5%) oraz gospodarstwa domowe rezydentów (ok. 30%). Gospodarstwa domowe stanowią natomiast podstawową grupę klien-tów jednostek transportowych, zwłaszcza międzymiastowych przewozów kolejowych (55,5%) i transportu lądowego (68,5%). Zwraca ponadto uwagę wysoki udział podróżujących służbowo rezydentów w nabywaniu usług transportu lotniczego (blisko 28%) oraz zakupie paliw (ponad 35,5%).

Wykres 2.4. Spożycie produktów turystycznych w 2005 roku według rodzajów podróży

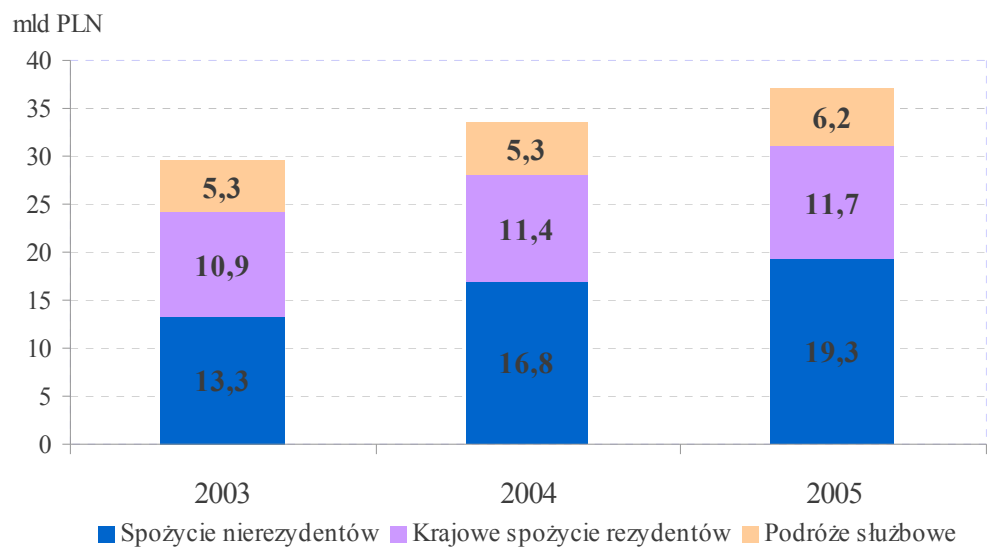

2.2. Kierunki i dynamika zmian

Zmiany, które zaszły w wielkości spożycia turystycznego w badanym okresie w stosunku do 2004 roku, są niewątpliwie korzystne. Zwraca szczególnie uwagę wzrost ogólnego poziomu spożycia o nieco ponad 11% (z 33,5 mld do 37,2 mld PLN). Zmiany te wynikają przede wszystkim z istotnego wzrostu spożycia nierezydentów (o 14,6%), a także krajowego spożycia rezydentów w ramach budżetów gospodarstw domowych (o 3,3%). Spożycie turystyczne w ramach krajowych podróży służbowych również znacząco wzrosło (o 16,5%).

Analizując oszacowania za 2005 rok warto również zwrócić uwagę na pewne korzystne dla sektora turystyki zmiany strukturalne. Wprawdzie na wzrost spożycia turystycznego w stosunku do poprzedniego roku największy wpływ miało zwiększenie wydatków na zakup paliw (o 38,1%) oraz produktów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych (o 17,6%), zanotowano jednak również poważny wzrost spożycia charakterystycznych produktów turystycznych: usług agencji turystycznych (o 32,4%), hoteli i innych obiektów zbiorowego zakwaterowania (o 16,1%) oraz gastronomii (o 17,4%), przy równoczesnym spadku zakupów odzieży i obuwia. Jeśli chodzi o udział poszczególnych grup produktów w spożyciu turystycznym, należy zauważyć, że dzięki wyżej omówionym zmianom, w 2005 roku ponownie wzrosła przewaga wydatków na zakup *produktów i usług charakterystycznych dla turystyki* (62,6% w 2003, 58,8% w 2004 i 59,9% w 2005 r.).

Wykres 2.5. Struktura spożycia turystycznego w latach 2003–2005 według grup konsumentów

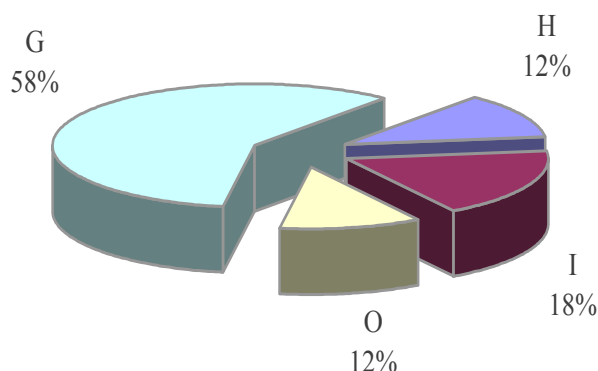

3. TURYSTYCZNA PRODUKCJA GLOBALNA, WARTOŚĆ DODANA I UDZIAŁ TURYSTYKI W PKB

3.1. Charakterystyka produkcji globalnej i wartości dodanej w 2005 roku

Na podstawie przeprowadzonych szacunków ustalono, że w 2005 roku wartość **pierwszorzędnej produkcji globalnej w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej** wyniosła 57 065 636 tys. PLN, a w **turystycznych rodzajach działalności ogółem** – 137 466 123 tys. PLN (tab. II). Stanowiło to odpowiednio około 2,9% i 7% wartości produkcji globalnej w całej gospodarce narodowej. Interpretując te wielkości należy pamiętać, że nie można ich utożsamiać z produkcją przeznaczoną na potrzeby spożycia turystycznego. Po pierwsze, tylko część tej produkcji jest wykorzystywana przez odwiedzających. Po drugie, liczba ta nie obejmuje wartości produkcji drugorzędnej produktów turystycznych w nieturystycznych rodzajach działalności.

Wykres 3.1. Struktura pierwszorzędnej produkcji globalnej produktów turystycznych w 2005 roku według sekcji rodzajów działalności

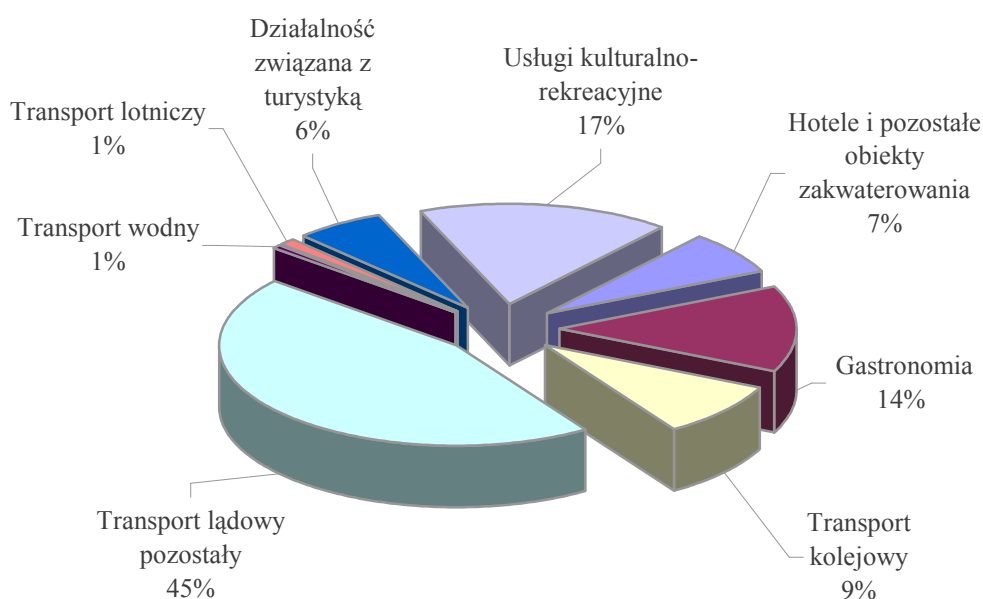

Jeśli chodzi o strukturę produkcji globalnej w turystycznych rodzajach działalności ogółem, to zdecydowanie największy udział miała sekcja G, czyli handel detaliczny i hurtowy, a więc działalność określana jako związana z turystyką. Jej udział wyniósł 58%, gdy udział

sekcji H, najściślej związanej z turystyką, kształtował się na poziomie zaledwie 12%. Strukturę produkcji globalnej produktów turystycznych w 2003 roku ilustruje wykres 3.1.

Wartość dodana wytworzona w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej została oszacowana na poziomie **50 938 061 tys. PLN**. Oznacza to udział w wartości dodanej wytworzonej w całej gospodarce na poziomie 5,9%. Porównanie tego wskaźnika z udziałem w produkcji globalnej wskazuje, że charakterystyczne rodzaje działalności turystycznej odznaczają się zdecydowanie większą niż przeciętna dla gospodarki zdolnością tworzenia wartości dodanej. Strukturę wartości dodanej wypracowanej w 2005 roku w CRDT według poszczególnych rodzajów działalności przedstawia wykres 3.2.

Wykres 3.2. Wartość dodana wytworzona w CRDT w 2005 roku według rodzajów działalności

Z danych przedstawionych na wykresie 3.2 wynika, że największy udział w tworzeniu wartości dodanej w CRDT miał transport lądowy pozostały (45%), znaczący był też udział obiektów noclegowych i gastronomii (21%) oraz działalności kulturalno-rekreacyjnej (17%). Najsilniej kojarzone z turystyką rodzaje działalności – hotelarstwo i biura podróży – miały w niej łączny udział na poziomie 13%.

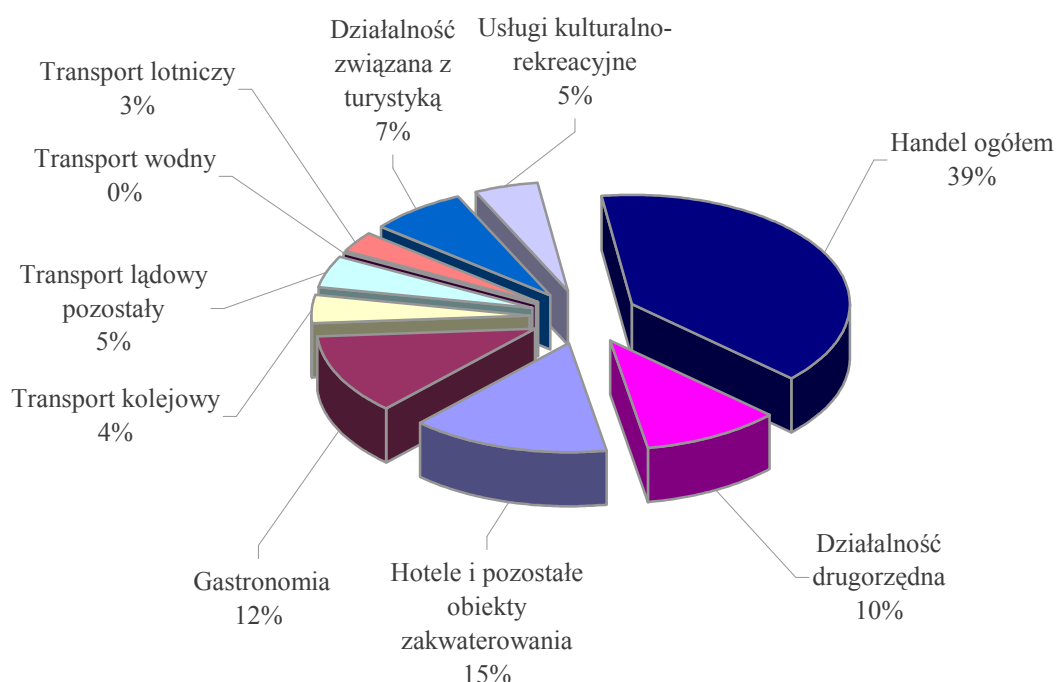
Jeśli uwzględnić także wartość dodaną wytworzoną w sekcji G, to udział turystycznych rodzajów działalności w tworzeniu wartości dodanej w gospodarce wzrasta do 24,8%. Jednak ze względu na znikomy udział spożycia turystycznego w wykorzystaniu usług handlu posługiwaniem się tym wskaźnikiem jest nieuzasadnione.

Jak kilkakrotnie wspomniano, wartości dodanej wytworzonej w CRDT nie można utożsamiać z wartością dodaną wytworzoną w związku z produkcją na rzecz spożycia turystyczne-

go, nazywaną turystyczną wartością dodaną. Jej oszacowanie wymaga skorygowania przedstawionych wielkości o wskaźnik spożycia turystycznego i specjalizacji produkcji¹⁰ (tabl. III). Obliczona w ten sposób **turystyczna wartość dodana** wyniosła w 2005 roku **18 754 657 tys. PLN**, co stanowiło **2,2%** wartości dodanej wytworzonej w tym roku w całej gospodarce.

Udział poszczególnych rodzajów działalności w turystycznej wartości dodanej ilustruje wykres 3.3.

Wykres 3.3. Turystyczna wartość dodana w 2005 roku według rodzajów działalności

Z analizy danych przedstawionych na wykresie 3.3. wynika, że ponad połowa (51%) turystycznej wartości dodanej została wypracowana w charakterystycznych turystycznych rodzajach działalności, 39% w handlu, a więc w działalności związanej z turystyką, a 10% jako efekt drugorzędnej produkcji produktów turystycznych w innych niż podstawowe rodzajach działalności. Wśród CRDT największy udział w tworzeniu turystycznej wartości dodanej miały obiekty noclegowe i gastronomia, na które przypadało 27% jej wielkości. Na działalność transportową ogółem przypadało łącznie 12% turystycznej wartości dodanej, a na działalność pośrednicko-organizatorską – 7%. Jeśli uwzględnić tylko turystyczną wartość dodaną wytworzoną w CRDT, to największy udział miały: hotelarstwo (30%), gastronomia (24%) oraz działalność pośrednicko-organizatorska (14%).

10 W tablicy III podano iloczyn współczynnika specjalizacji produkcji i spożycia turystycznego, który nosi nazwę współczynnika turystycznej wartości dodanej (TWD).

3.2. Wkład turystyki w tworzenie PKB w 2005 roku

Wartość dodana ma podstawowe znaczenie jako składnik PKB, jednak to ta druga wielkość stosowana jest powszechnie jako miara wielkości gospodarki. Jego obliczenie wymaga uwzględnienia podatków pośrednich netto (podatków nakładanych na produkty pomniejszonych o dotacje do produktów). Nawet przy sporządzaniu pełnej wersji RST określenie kwoty podatków pośrednich netto zapłaconych w związku ze spożyciem turystycznym jest wyjątkowo skomplikowane. W uproszczonej wersji RST postanowiono dokonać oszacowania tej kwoty na podstawie przeciętnej kwoty obciążeń produktów turystycznych nabytych przez odwiedzających w 2002 roku. Wszystkie informacje dotyczące szacunku turystycznego PKB zamieszczono w tablicy III, należy jednak zaznaczyć, że oszacowania podatków pośrednich są obciążone wyjątkowo dużym marginesem niepewności ze względu na częste zmiany przepisów podatkowych w Polsce, a co za tym idzie, obciążeń podatkowych. Oszacowany w ten sposób **turystyczny PKB** wyniósł **23 188 mln PLN**, co stanowiło **2,36% PKB** w całej gospodarce narodowej w 2005 roku.

Zgodnie z założeniami uproszczonej metodologii RST, przeprowadzono ponadto alternatywny szacunek turystycznego PKB. Opiera się on na metodologii obliczania PKB w oparciu o wykorzystanie produkcji. W przypadku RST obejmuje ono spożycie końcowe i wymianę z sektorem „zagranica”. Obliczony tą metodą turystyczny PKB składa się z turystycznego spożycia końcowego sektorów: gospodarstw domowych, rządowego i samorządowego (obejmuje ono wydatki na podróże krajowe pomniejszone o wydatki na zakwaterowanie i transport w ramach krajowych podróży służbowych) oraz salda wymiany turystycznej z sektorem „zagranica” (wydatki nierezydentów w Polsce pomniejszone o wydatki Polaków za granicą).

Przy szacowaniu wykorzystano częściowo dane, z których nie korzystano w przedstawionych wcześniej obliczeniach. Chodzi o dane na temat spożycia turystycznego w związku z podróżami krajowymi i spożycia mieszkańców Polski w związku z turystyką wyjazdową, zebrane w ramach badań Instytutu Turystyki. W 2005 roku wydatki te określono na poziomie 15 989 mln PLN dla podróży krajowych i 10 836 mln PLN dla podróży zagranicznych¹¹. Jeśli chodzi o wydatki na podróże krajowe, to oszacowane w tym badaniu wydatki Polaków (łącznie podróże prywatne i służbowe, bez wydatków na podróże zagraniczne) były praktycznie identyczne (15 967 mln PLN) jak oszacowane przy sporządzaniu tablicy I. W zakresie wydatków cudzoziemców na rzecz polskich podmiotów wykorzystano oszacowanie na potrzeby uproszczonej wersji RST (tab. I); podobnie określono krajowe wydatki rezydentów w związku z podróżami zagranicznymi.

¹¹ Na podstawie danych na stronie www.intur.com.pl. Wydatki na krajowe podróże jednodniowe oszacowano przyjmując, że ich liczba odpowiada liczbie krajowych podróży krótkotrwałych, a przeciętny wydatek odpowiada przeciętnemu wydatkowi na dzień określonego dla tych podróży; liczbę jednodniowych podróży zagranicznych określono na podstawie przekroczeń granicy, a wydatki oszacowano przyjmując, że przeciętny wydatek na taką podróż odpowiada wydatkowi na jeden dzień poniesionemu za granicą.

Oszacowany tą metodą turystyczny PKB w 2005 roku wyniósł 20 787 mln PLN, a więc był o około 2 400 mln PLN niższy niż obliczony metodą wartości dodanej. Dało to udział w ogólnopolskim PKB na poziomie 2,11%. Jest to więc wynik zbliżony do uzyskanego przy zastosowaniu metodologii uproszczonego RST.

3.3. Kierunki i dynamika zmian

Na podstawie przeprowadzonych szacunków można stwierdzić, że 2005 rok charakteryzował się wyraźnym wzrostem produkcji globalnej w turystycznych rodzajach działalności i wzrostem udziału turystyki w tworzeniu PKB do 2,36% (z 1,91% w 2004 r.). Wpłynęła na to bardzo duża dynamika turystycznej wartości dodanej, która znacznie przekraczała wskaźnik 5,3% wzrostu wartości dodanej osiągnięty przez całą gospodarkę. Dla turystycznej wartości osiągnął on poziom 31,1%, a w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej jeszcze wyższy poziom: 35%. Spośród poszczególnych rodzajów działalności o największym wkładzie w turystyczną wartość dodaną szczególnie wysokim tempem wzrostu charakteryzowały się hotelarstwo i gastronomia: łącznie 58,3%, oraz działalność pośredniczo-organizatorska: 40,5%. Na drugim biegunie znalazł się transport kolejowy, który odnotował spadek o 3,5%. Stosunkowo niewielkim wzrostem, chociaż większym niż przeciętny dla gospodarki, charakteryzowały się: transport lądowy pozostały (6,2%) oraz usługi kulturalno-rekreacyjne (9,3%). Największy wpływ na te wyniki miał wyraźny wzrost spożycia turystycznego, jego korzystna struktura oraz poprawa relacji między wartością dodaną a produkcją globalną w turystycznych sekcjach działalności gospodarczej. Gdy w całej gospodarce nie uległa ona zmianie i wyniosła 0,44, to w sekcji H wskaźnik ten wzrósł z 0,52 do 0,54, a w sekcji I z 0,43 do 0,45. W sekcji O kształtował się na poziomie 0,54 i nie uległ zmianie. W sekcji G wzrósł z 0,55 do 0,56.

4. PRACUJĄCY W TURYSTYCE

4.1. Charakterystyka siły roboczej w działalności turystycznej w 2005 roku

Ogółem w 2005 roku liczba pracujących w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej wyniosła nieco ponad 607 tys. osób, co stanowiło (podobnie jak rok wcześniej) około 5% siły roboczej w całej gospodarce. Bezwzględna wielkość zatrudnienia wykazuje niewielki spadek w stosunku do 2004 roku, kiedy łączna liczba pracujących w CRDT wyniosła ponad 608 tys. osób. Spadek ten dotyczy pracy najemnej: liczba zatrudnionych zmniejszyła się w stosunku do 2004 roku o ponad tysiąc osób (525 tys. zatrudnionych w 2005 r.), nie wpływając jednak istotnie na udział pracy najemnej w całości zatrudnienia w CRDT (podobnie jak rok wcześniej, wyniósł on 86%).

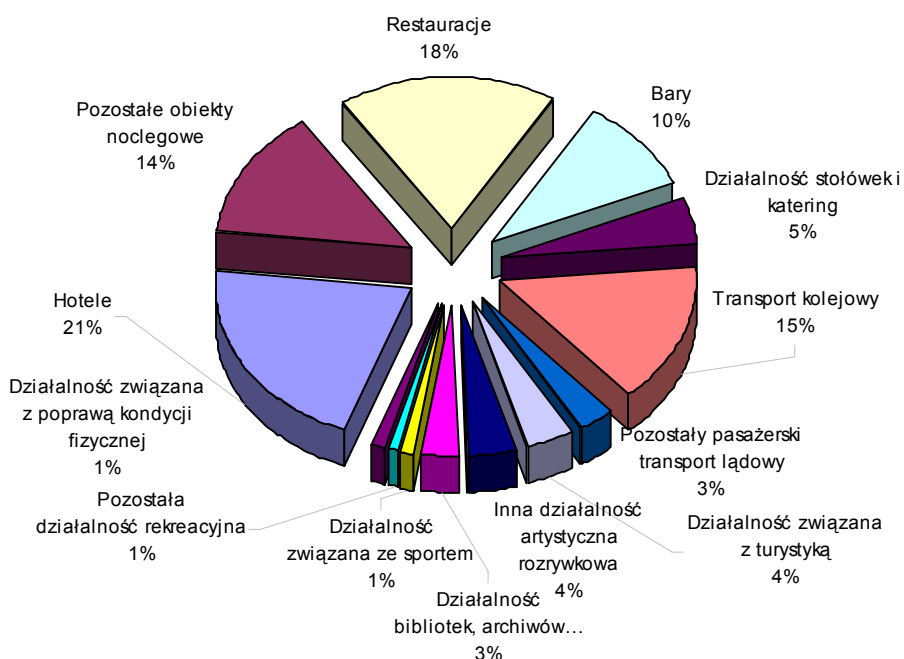
Liczba właścicieli, współwłaścicieli i pomagających członków rodzin („samozatrudnionych”) pozostała na prawie tym samym poziomie (13%), ale należy odnotować znaczący spadek liczby mikroprzedsiębiorstw, które stanowią rynkowe „źródło” samodzielnie tworzonych miejsc pracy. W stosunku do 2004 roku ubyło ponad 1 700 takich jednostek.

Przedstawione relacje ulegają zmianie po zastosowaniu współczynnika turystycznej wartości dodanej. Rzeczywista wielkość zatrudnienia związanego z obsługą ruchu turystycznego, oszacowana przy zastosowaniu współczynnika TWD, była znacznie niższa: wyniosła nieco ponad 146 tys. osób; 17% tej liczby stanowili samozatrudnieni. Na jednostki zatrudniające powyżej 9 osób przypadło 67% pracujących, co oznacza, że w 2005 roku tworzyły one więcej miejsc pracy aniżeli jednostki mikro (o liczbie pracujących nie przekraczającej 9 osób). Wypada jednak zaznaczyć, że liczba przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób w 2005 roku wyniosła nieco ponad 10 tys., co oznacza spadek o prawie 200 jednostek w stosunku do poprzedniego roku.

Udział poszczególnych charakterystycznych rodzajów działalności turystycznej w generowanym zatrudnieniu w 2005 roku był bardzo różny (por. wykres 4.1). Na poziomie grup (przy uwzględnieniu wskaźnika TWD) największym pracodawcą spośród wszystkich CRDT okazały się restauracje (ponad 26,5 tys. osób, co stanowiło 18% wszystkich pracujących w CRDT). Tuż za nimi plasował się transport kolejowy – z liczbą 21 tys. pracujących – ale kolejne miejsca zajmują bary z liczbą ponad 15 tys. osób (kolejne 10 p.p.). Jeśli dodamy do tego działalność stołówek i catering (5 p.p.), to uzyskamy znaczący łączny udział przedsiębiorstw gastronomicznych (33% „turystycznych” miejsc pracy). Nieznacznie większy

(łącznie 34%) był udział obiektów noclegowych: liczba pracujących w hotelach wyniosła 31 tys. osób (21% pracujących w CRDT), a w pozostałych obiektach noclegowych zatrudnienie znalazło ponad 20 tys. (14% pracujących w CRDT). Działalność pośrednictwa i organizacji skupiała zaledwie 4% wszystkich pracujących w CRDT (5,6 tys. osób).

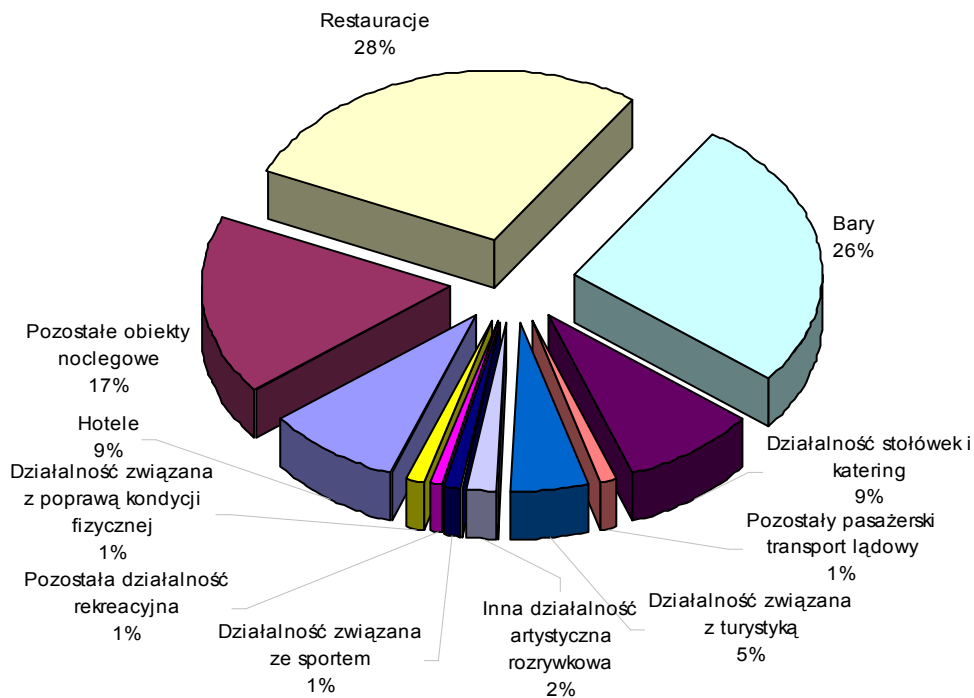
Wykres 4.1. Pracujący w turystyce w 2005 roku (wszystkie jednostki)

Udziały poszczególnych rodzajów działalności w liczbie tworzonych miejsc pracy uległy nieznacznym zmianom w stosunku do 2004 roku. O ile dwa pierwsze miejsca nadal zajmują restauracje i transport kolejowy, o tyle spadł udział barów (z 15% w 2004 r. do 10% w 2005), a wyraźnej poprawie uległa pozycja hoteli (zaledwie 11% w 2004 r. i aż 21% w 2005).

Jeśli chodzi o samozatrudnienie w turystyce w 2005 roku, to na tę kategorię przypadało 17% pracujących (25 tys. osób). Oznacza to co prawda spadek o dwa punkty procentowe w stosunku do 2004 roku, ale w wielkościach bezwzględnych odnotowano wzrost o prawie 3 tys. samozatrudnionych. Wykres 4.2 pokazuje, jaka część samozatrudnionych pracujących we wszystkich CRDT przypadała w 2005 roku na poszczególne rodzaje działalności (w zasadzie powtarzają się tendencje z 2004 r.). Największy odsetek samozatrudnionych przypadł na restauracje (28%) i bary (26%), nieco niższy na obiekty noclegowe inne niż hotele (17%). Skromnie na tym tle wypadły hotele (9%), stołówki wraz z działalnością cateringową (9%), a nawet biura podróży (5%). Podane wskaźniki należy jednak analizować łącznie z informacją o liczbie przedsiębiorstw w poszczególnych rodzajach działalności turystycznej. Na przykład znacząca liczba restauracji i barów (łącznie prawie 30 tys.) sprawiła, że miały one istotny udział w ogólnej liczbie samozatrudnionych w 2005 roku (54%).

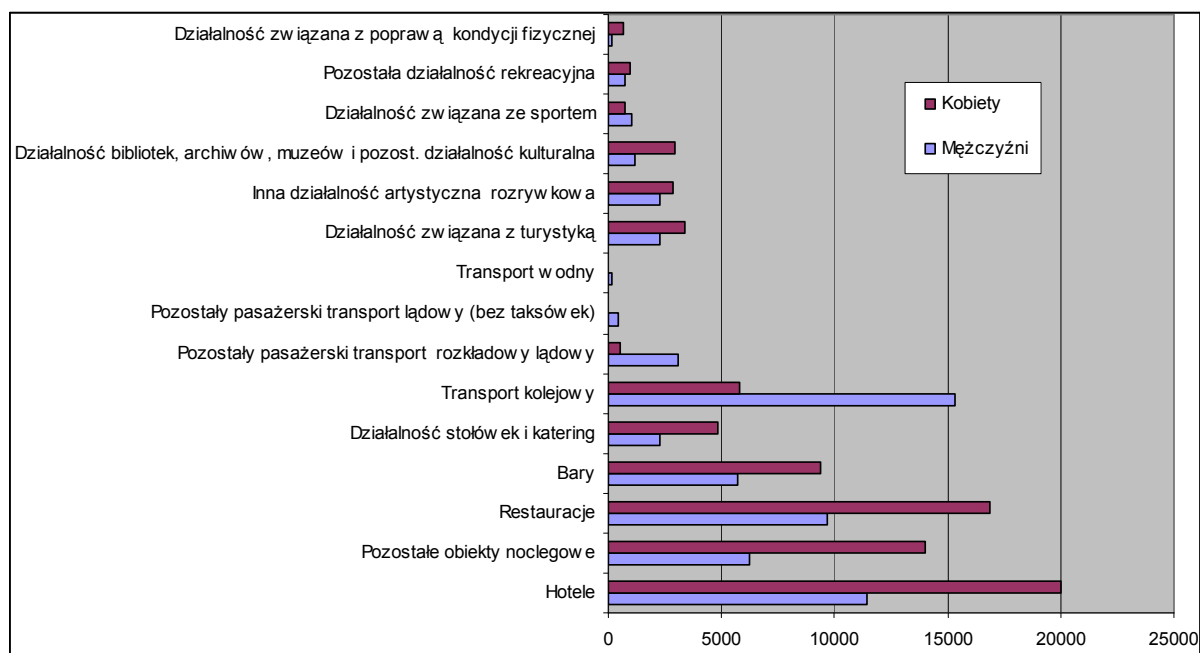
Wykres 4.2. Samozatrudnieni w turystyce w 2005 roku (wszystkie jednostki)

Wątek struktury pracujących w CRDT według płci pojawia się na wykresie 4.3. Łącznie w CRDT pracowało w 2005 roku ponad 281 tys. kobiet (w 2004 r. – 280 tys.), ale po uwzględnieniu współczynnika TWD liczba kobiet zatrudnionych faktycznie przy obsłudze ruchu turystycznego spada do niespełna 84 tys. (w 2004 r. – 65 tys.). Stanowi to około 57% wszystkich pracujących w CRDT w 2005 roku, co oznacza wzrost o 2 p.p. w stosunku do 2004 roku i jest wskaźnikiem większym niż dla całej gospodarki, w której kobiety stanowią 46% wszystkich pracujących (tu również potwierdzają się tendencje obserwowane we wcześniejszych latach).

Struktura pracujących w 2005 roku według płci (wykres 4.3) wskazuje, że kobiety dominowały w tych rodzajach działalności, które jednoznacznie kojarzone są z turystyką, takich jak hotele (stanowiły tu 64% wszystkich pracujących w 2005 r.) i inne obiekty noclegowe (69%). W działalności gastronomicznej ich udział w ogólnej liczbie pracujących wahał się od 64% w restauracjach do 68% w stołówkach i przedsiębiorstwach cateringowych. Znaczący był także udział kobiet w pozostałej działalności turystycznej, której zasadniczy trzon stanowi działalność biur podróży (60%). Największymi pracodawcami dla kobiet (w wielkościach bezwzględnych) wśród CRDT okazały się w 2005 roku hotele (prawie 20 tys. kobiet) i pozostałe obiekty noclegowe (14 tys.). Oznacza to zmianę w stosunku do 2004 roku, kiedy obiekty te zapewniały odpowiednio 8 tys. i 6 tys. miejsc pracy dla kobiet. Z kolei restauracje i bary, które w 2004 roku były największymi pracodawcami, w 2005 roku zatrudniały odpowiednio ponad 16 tys. i 9 tys. kobiet. Łącznie w dziale *hotele i restauracje* pracowało ponad 65 tys. kobiet, co oznacza znaczący przyrost w stosunku do 2004 roku (47 tys. kobiet), a zarazem stanowi 78% wszystkich kobiet zatrudnionych w CRDT (w 2004 r. – 72%) i ponad 1% kobiet pracujących w całej gospodarce.

Wykres 4.3. Pracujący w turystyce w 2005 roku według płci (wszystkie jednostki)

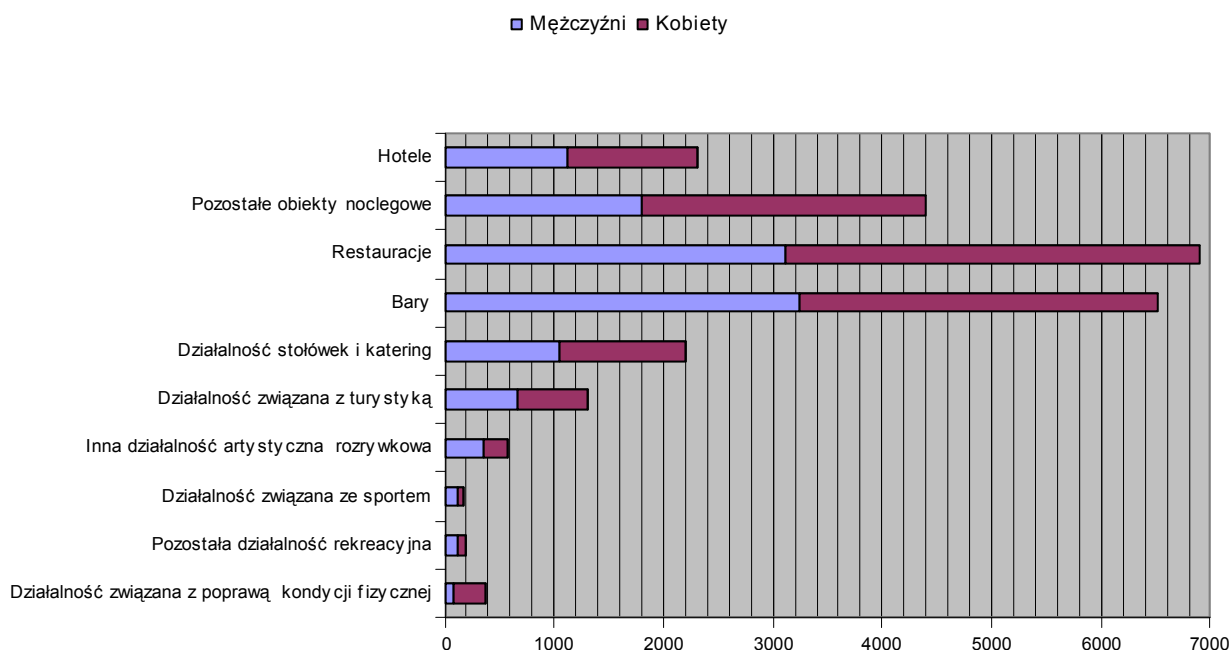
Jeśli chodzi o stosunek liczby kobiet pracujących na własny rachunek w poszczególnych działach CRDT do całkowitej liczby kobiet samozatrudnionych w CRDT, najkorzystniej prezentują się restauracje (27% kobiet pracujących na własny rachunek w CRDT) i bary (24%). Skromniejszy był udział kobiet prowadzących samodzielną działalność gospodarczą w obiektach noclegowych (28%), wśród których dominują obiekty inne niż hotele (19% kobiet pracujących na własny rachunek prowadzi tego typu obiekty).

Ciekawe też, że wśród właścicieli, współwłaścicieli i pomagających członków rodzin mężczyźni reprezentowani byli najliczniej w gastronomii, zwłaszcza w barach, które stanowiły miejsce pracy 28% mężczyzn samozatrudnionych w CRDT. Tuż za nimi należy wskazać restauracje (26%). Znacznie dalej plasowały się hotele i inne obiekty noclegowe (odpowiednio 10% i 15% mężczyzn samozatrudnionych w CRDT). Liczby te świadczą, że zarówno kobiety, jak i mężczyźni podejmujący samodzielną działalność gospodarczą w turystyce najliczniej reprezentowani byli w 2005 roku w gastronomii i usługach noclegowych, choć przewagę liczebną w tych rodzajach działalności uzyskują kobiety.

Podobnie jak rok wcześniej, bardzo wyrównane są relacje w działalności samodzielnie zakładanych biur podróży (49% samozatrudnionych to kobiety). Mężczyźni mają natomiast znaczącą przewagę liczebną w zakresie samodzielnie tworzonych miejsc pracy we wszystkich pozostałych rodzajach działalności, zwłaszcza w pasażerskim transporcie lądowym (86% w rozkładowym transporcie lądowym i aż 98% w pozarozkładowym), gdzie jednak całkowita liczba samodzielnie tworzonych miejsc pracy jest znikoma (odpowiednio 231 i 43 wszystkich samozatrudnionych), toteż pozycje te zostały pominięte na wykresie 4.4.

Należy zauważyć, że struktura zatrudnienia według płci w turystyce odbiega od danych dla całej gospodarki. Udział kobiet w grupie pracujących, zatrudnionych i samozatrudnionych w całej gospodarce wyniósł w 2005 roku odpowiednio: 46%, 47% i 49%. W przypadku CRDT (po uwzględnieniu współczynnika TWD) analogiczne dane wynoszą: 57%, 58% i 54%.

Wykres 4.4. Samozatrudnieni w turystyce w 2005 roku według płci (wszystkie jednostki)

Oznacza to, że turystyka sprzyja zatrudnieniu kobiet w większym stopniu niż inne rodzaje działalności gospodarczej, choć nieznacznie większy jest udział kobiet w pracy najemnej aniżeli w samodzielnie tworzonych miejscach pracy. Fakt, że w ogólnej liczbie samozatrudnionych przeważają kobiety (54%), nie zmienia obserwowanej w minionych latach większej aktywności mężczyzn w zakresie samodzielnego tworzenia miejsc pracy: 19% wszystkich mężczyzn pracujących w CRDT to samozatrudnieni. Dla kobiet wskaźnik ten wynosi 16%. Oczywiście stosunek liczby kobiet pracujących na własny rachunek w poszczególnych działach CRDT do ogólnej liczby kobiet pracujących w tych CRDT bywa większy niż 16%, ale rośnie też rozpiętość między wskaźnikami dla kobiet i mężczyzn. Najlepszym przykładem jest gastronomia: spośród wszystkich kobiet pracujących w restauracjach 22% to samozatrudnione (w przypadku mężczyzn wskaźnik wyniósł 32%). W barach udział samozatrudnionych kobiet w ogólnej liczbie kobiet pracujących w tej działalności wyniósł 35%, a dla mężczyzn – 57%, w cateringu: odpowiednio 24% i 46%. Jeśli chodzi o wielkość wartości dodanej przypadającej na jednego pracującego, to w charakterystycznej działalności turystycznej wyniosła ona 64,7 tys. PLN (prawie dwa razy więcej niż w 2004 r.). Dla obiektów noclegowych wskaźnik ten wyniósł ponad 53 tys. PLN, a dla gastronomii – ponad 46 tys. Najwyższy wskaźnik – prawie 240 tys. PLN - charakteryzuje działalność pośredniczą i organizatorską, w której wielkość wartości dodanej przypadającej na jednego pracującego wyniosła w 2005 roku znacznie więcej niż dla całej gospodarki (67,2 tys. PLN). Jest to potwierdzenie tendencji z 2004 roku, kiedy wartość dodana przypadająca na jednego pracującego w biurach podróży była prawie 5,5 razy wyższa niż ten sam wskaźnik dla całej gospodarki.

5. NAKŁADY INWESTYCYJNE W CHARAKTERYSTYCZNYCH RODZAJACH DZIAŁALNOŚCI TURYSTYCZNEJ W 2005 ROKU

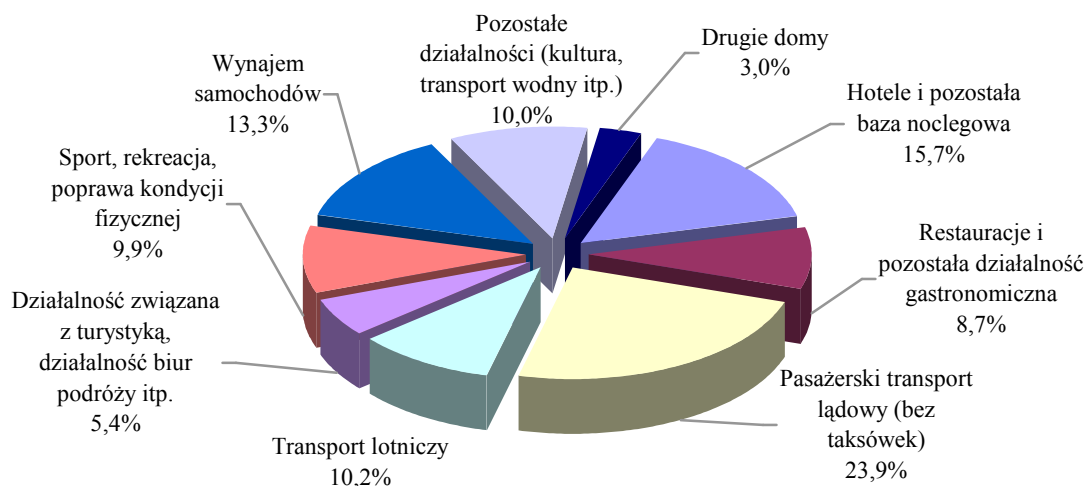
5.1. Nakłady inwestycyjne

Zgodnie z metodologią sporządzania RST przyjmuje się, że działalność turystyczna występuje jako działalność podstawowa w czterech sekcjach: G, H, I i O¹²; informacje na temat nakładów inwestycyjnych w tych sekcjach zawiera tablica V. W 2005 roku nakłady inwestycyjne na budynki i budowle, środki transportu oraz pozostałe środki trwałe, łącznie z nakładami na ulepszenia gruntu, wyniosły w CRDT 4,5 mld PLN, co stanowiło 3,4% nakładów inwestycyjnych ogółem. Strukturę nakładów przedstawia wykres 5.1.

W nakładach inwestycyjnych dominują trzy grupy działalności: pasażerski transport lądowy, hotele i pozostała baza noclegowa oraz transport lotniczy. W 2005 roku oddano do użytku (nowe inwestycje lub generalne remonty) 1 012 obiektów o kubaturze 1 451 tys. m³, w tym 297 hoteli. Produkcja budowlano-montażowa w 2005 roku w grupie hoteli i budynków zakwaterowania turystycznego zrealizowana systemem zleceńowym przez podmioty budowlane, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, wyniosła 425,1 mln PLN (o 54,1% więcej niż w roku poprzednim).

¹² Polska klasyfikacja działalności. Warszawa GUS 2001.

Wykres 5.1. Udział wybranych grup działalności w nakładach inwestycyjnych charakterystycznych rodzajów działalności turystycznej w 2005 roku

Tablica 5.1. Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego oddane do użytku w latach 2004-2005

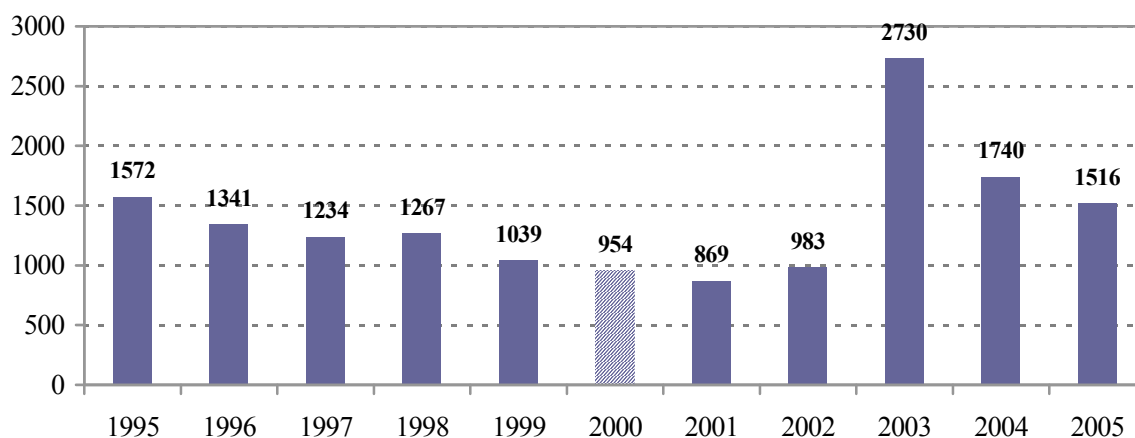
Województwo	2004		2005	
	Liczba obiektów*	Liczba hoteli	Liczba obiektów*	Liczba hoteli
Dolnośląskie	22	14	22	21
Kujawsko-pomorskie	29	11	59	12
Lubelskie	14	13	10	8
Lubuskie	15	7	28	5
Łódzkie	25	17	29	17
Małopolskie	42	26	37	28
Mazowieckie	58	27	48	24
Opolskie	4	4	7	7
Podkarpackie	35	6	53	16
Podlaskie	13	6	23	4
Pomorskie	82	25	58	37
Śląskie	42	38	51	41
Świętokrzyskie	4	3	4	2
Warmińsko-mazurskie	24	13	124	9
Wielkopolskie	103	17	116	31
Zachodniopomorskie	175	22	343	35
POLSKA	687	249	1020	297

* Hoteli i budynków zakwaterowania turystycznego.

Źródło: Budownictwo – wyniki działalności w 2005 r. Warszawa GUS 2006.

Przedstawione informacje dotyczyły bazy zakwaterowania zbiorowego. Jeśli chodzi o bazę zakwaterowania indywidualnego, w zakres RST wchodzi tylko tzw. drugie domy. Ta grupa obiektów od 2001 roku obejmuje kategorię *Domy letnie i domki wypoczynkowe oraz rezydencje wiejskie* na terenach wiejskich. W 2005 roku oddano do użytku 1 516 obiektów o kubaturze 474,8 tys. m³ i wartości 132,1 mln PLN¹³. Zmiany w tym zakresie obrazuje wykres 5.2.

Wykres 5.2. Domy letniskowe i domki wakacyjne oraz rezydencje wiejskie*

* Nie przeznaczone do stałego zamieszkania na obszarach wiejskich.

Dane za lata 1995-1999 dotyczą tzw. domków kempingowych, za lata 2001-2005 – domów letniskowych i domków wakacyjnych oraz rezydencji wiejskich. Za rok 2000 – oszacowanie Instytutu Turystyki.

Źródło: *Budownictwo, wyniki działalności*. Warszawa GUS. 1995-2006.

Tablica 5.2. Oszacowania wybranych wielkości dla domów letniskowych i domków wakacyjnych oraz rezydencji wiejskich w latach 2003-2005

Wyszczególnienie	2003	2004	2005
Wartość produkcji oddanych domów w mln PLN	224,2	147,2	132,1
Liczba domów oddanych do użytku	2 730	1740	1516
Kubatura w tys. m ³	804,5	527,3	474,8

Źródło: *Budownictwo, wyniki działalności*. Warszawa GUS 2003-2005.

W 2005 roku na zakup środków transportu w sektorze transportu lotniczego poniesiono nakłady w wysokości około 405,7 mln PLN (w 2004 r. – 396,8 mln). Łączne nakłady na transport lotniczy w 2005 roku wyniosły 455,9 mln PLN, w 2004 roku zaś 424,4 mln. W 2005 roku firmy zajmujące się rozkładowym transportem lotniczym w Polsce dysponowa-

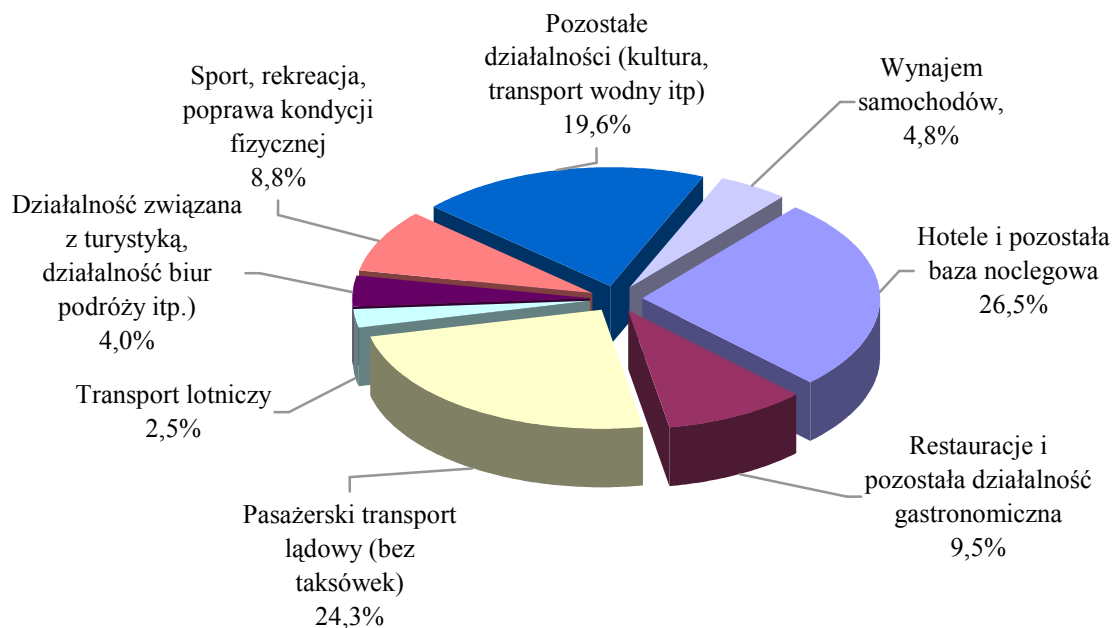
¹³ Według oszacowań Instytutu Turystyki na podstawie danych z 2002 roku, z uwzględnieniem inflacji.

ły 53 samolotami komunikacyjnymi (2004 r. – 54). W 2005 roku porty lotnicze odnotowały 120,1 tys., a w 2004 roku 93,9 tys. startów i lądowań samolotów pasażerskich, które przewiozły odpowiednio 4 637,1 i 4 044,5 mln pasażerów¹⁴.

5.2. Wartość brutto środków trwałych w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2005 roku

Wartość brutto środków trwałych, obejmująca produkowane aktywa niefinansowe (m. in. budynki i budowle oraz środki transportu) w CRDT (bez wartości gruntów i drugich domów), w 2005 roku wyniosła 40,0 mld PLN, co stanowi 2,2% wartości brutto środków trwałych ogółem, a w 2004 – 36,5 mld, co stanowi 2,1% wartości brutto środków trwałych w gospodarce narodowej. Strukturę wartości środków trwałych w CRDT przedstawia wykres 5.3.

Wykres 5.3. Udział wybranych grup działalności w wartości brutto środków trwałych charakterystycznych rodzajów działalności turystycznej w 2005 roku

W podanej wartości brutto środków trwałych nie uwzględniono wartości gruntów. Nie uwzględniono także wartości domów wakacyjnych.

¹⁴ Łączna liczba pasażerów przewoźników krajowych i zagranicznych odprawionych i przyjętych na polskich lotniskach w 2005 roku wyniosła 10 310,3 tys.

6. UWAGI KOŃCOWE

Zgodnie z przyjętymi założeniami, opracowanie zawiera oszacowania podstawowych wielkości charakteryzujących efekty ekonomiczne gospodarki turystycznej w 2005 roku. Trzeba jednak pamiętać, że przedstawiona metodologia ma charakter testowy i potrzebne są dalsze prace, w związku z czym interpretacja uzyskanych wyników wymaga pewnej ostrożności. Jej sprawdzianem będzie sporządzenie pełnej wersji RST za 2005 rok. Pozwoli to dokonać oceny zmian strukturalnych, które zaszły w gospodarce turystycznej w stosunku do 2002 roku, oraz ich wpływu na wyniki uproszczonego rachunku.

Osobnym zagadnieniem jest szacowanie wkładu turystyki w PKB z rocznym opóźnieniem, przy zastosowaniu metody wykorzystania końcowego. Uzyskany rezultat wykazuje dość znaczną zbieżność z danymi z wersji uproszczonej RST, ale należy to potraktować przede wszystkim jako impuls do doskonalenia obu metodologii. Dwuletnia obserwacja nie może być podstawą do rutynowego stosowania tej metody. Wskazane jest dokonanie odpowiednich obliczeń „turystycznego” PKB metodą spożycia końcowego dla kolejnych lat, ponieważ jest to potencjalne narzędzie monitorowania trendów w gospodarce turystycznej. Jego zaletą są niewątpliwie stosunkowo niewielkie wymagania, jeśli chodzi o zakres potrzebnych danych, niemniej warunkiem rzetelności wyników jest dysponowanie odpowiednimi badaniami wydatków turystycznych. Obecnie słabe strony to brak danych o wydatkach na podróże jednodniowe mieszkańców Polski, konieczność korzystania z danych Departamentu Rachunków Narodowych GUS w zakresie wydatków na podróże służbowe oraz brak informacji, jaką część tych ostatnich stanowią wydatki na podróże zagraniczne. Dodatkowym problemem stało się uzyskiwanie informacji o przyjazdach nierezydentów po przystąpieniu Polski do strefy Schengen. Należy również pamiętać, że ze względu na brak odpowiednich danych, także RST w pełnej wersji nie obejmuje wszystkich elementów spożycia turystycznego i należy dążyć do uzupełnienia istniejących luk.

TABLICE

Tablica I.	Krajowe spożycie turystyczne ogółem, wersja netto, ceny nabywcy bieżące (tys. PLN).....	35
Tablica II.	Pierwszorzędna produkcja globalna w sekcjach turystycznych, ceny bieżące bazowe (tys. PLN)	36
Tablica III.	Turystyczna wartość dodana w 2005 r., ceny bieżące bazowe (tys. PLN); szacunki.....	36
Tablica IV.	Pracujący w turystyce, stan na 31 XII 2005 r. (wszystkie jednostki).	37
Tablica V.A.	Nakłady inwestycyjne w wybranych sekcjach w mln PLN	38
Tabela V.B.	Nakłady inwestycyjne w wybranych sekcjach i działach w mln PLN.....	38
Tabela V.	Nakłady inwestycyjne na środki trwałe w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2005 roku, ceny bieżące (w mln PLN).....	39
Tabela VI.A.	Wartość brutto środków trwałych w wybranych sekcjach i działach w mln PLN	40
Tabela VI.	Wartość brutto środków trwałych* w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2005 roku, ceny bieżące (w mln PLN).....	41

Tablica I. Krajowe spożycie turystyczne ogółem, wersja netto, ceny nabywcy bieżące (tys. PLN)

Kod PKWiU	Produkty	2005					
		Pieniężne wydatki odwiedzających na spożycie końcowe			Zużycie pośrednie (podróże służbowe)	Inne składowe spożycia turystyczne*	Krajowe spożycie turystyczne pieniężne i w naturze
		Spożycie nierezydentów	Krajowe spożycie rezydentów	Krajowe spożycie turystyczne			
		1	2	3=1+2	4	5	6=3+4+5
Produkty charakterystyczne							
55.1 i 55.2	Usługi noclegowe	3 507 418	1 561 534	5 068 952	1 083 104	0	6 152 056
55.3; 55.4 i 55.5	Usługi gastronomiczne	2 935 131	1 497 797	4 432 928	502 870	0	4 935 798
60.10.1	Usługi w zakresie międzymiastowych kolejowych, pasażerskich przewozów	125 955	1 264 618	1 390 573	889 000	0	2 279 573
60.21 i 60.23	Usługi pasażerskiego transportu lądowego pozostałe	408 159	1 561 524	1 969 683	309 458	0	2 279 141
61.10.1 i 61.20.1	Usługi morskiego, śródlądowego i przybrzeżnego transportu pasażerskiego	116 948	8 297	125 245	0	0	125 245
62.10.1 i 62.20.1	Przewozy lotnicze pasażerskie	1 094 624	996 570	2 091 194	812 327	0	2 903 521
63.3	Usługi agencji turystycznych i pilotażu, gdzie indziej niesklasyfikowane	442 156	874 052	1 316 208	116 047	0	1 432 255
92.3, 92.5, 92.6, 92.7 i 93.04	Usługi kulturalno-rekreacyjne	1 383 312	776 504	2 159 816	0	0	2 159 816
Razem charakterystyczne produkty turystyczne		10 013 703	8 540 896	18 554 599	3 712 806	0	22 267 405
Pozostałe produkty związane z turystyką							
15 i 16	Produkty spożywcze, napoje i wyroby tytoniowe	2 570 610	1 270 758	3 841 368	90 072	0	3 931 440
16							
17.7, 18, 19.3	Wyroby o splocie dzianinowym oraz szydełkowym, trykotaże, odzież, futra, obuwie	681 776	746 611	1 428 387	0	0	1 428 387
23.2	Produkty rafinacji ropy naftowej	3 135 192	1 173 620	4 308 812	2 374 899	0	6 683 711
Razem produkty turystyczne		16 401 282	11 731 885	28 133 166	6 177 777	0	34 310 943
X Produkty pozostałe		2 875 161	0	2 875 161	0	0	2 875 161
Ogółem produkty		19 276 443	11 731 885	31 008 327	6 177 777	0	37 186 104

* Obejmuje spożycie turystyczne sektora rządowego i samorządowego oraz instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych.

Tablica II. Pierwszorzędna produkcja globalna w sekcjach turystycznych, ceny bieżące bazowe (tys. PLN)

Sekcja	2005	2005:2004
H	16 372 815	1,09
I	24 765 664	1,06
O	15 927 157	1,05
G	80 400 487	1,04
Ogółem	137 466 123	1,05

Tablica III. Turystyczna wartość dodana w 2005 r., ceny bieżące bazowe (tys. PLN); szacunki

	Rodzaj działalności	Wartość dodana	Współczynnik TWD*	Turystyczna wartość dodana
55.1 i 55.2; 55.3, 55.4 i 55.5	Hotele i pozostałe obiekty zakwaterowania	3 528 000	0,7765	2 739 492
	Gastronomia	7 056 000	0,3211	2 265 682
60.1	Transport kolejowy	4 542 484	0,1733	787 212
60.2	Transport lądowy pozostały	23 012 951	0,0371	853 780
61	Transport wodny	278 487	0,0524	14 593
62	Transport lotniczy	689 618	0,8352	575 969
63.3	Działalność związana z turystyką	3 112 528	0,4349	1 353 638
92.5, 92,6, 92.7 i 93.04	Usługi kulturalno-rekreacyjne	8 717 993	0,0100	871 799
	Charakterystyczna działalność turystyczna ogółem	50 938 061	x	9 462 166
50., 51 i 52	Handel ogółem	164 141 907	0,0450	7 386 386
	Działalność związana z turystyką	215 079 968		16 848 552
	Działalność drugorzędna	X	X	1 906 105
	Cała gospodarka	866 329 000	x	18 754 657
	Podatki pośrednie netto	x	x	4 433 238
	Turystyczny PKB	x	x	23 187 895

* Iloczyn współczynnika spożycia turystycznego i specjalizacji produkcji.

Tablica IV. Pracujący¹ w turystyce, stan na 31 XII 2005 r. (wszystkie jednostki).

Rodzaj działalności wg PKD		Liczba jednostek ²	Status		Liczba pracujących ogółem	Współczynnik TWD	Status		Liczba pracujących ogółem
			Zatrudnieni	Właściciele, współwłaściciele i pomagający członkowie rodzin			Zatrudnieni	Właściciele, współwłaściciele i pomagający członkowie rodzin	
55.1	Hotele	2414	37481	2979	40460	0,7765	29104	2313	31418
55.2	Pozostałe obiekty noclegowe	9170	20386	5670	26056	0,7765	15830	4403	20233
55.3	Restauracje	19013	61276	21483	82759	0,3211	19676	6898	26574
55.4	Bary	20400	26727	20286	47013	0,3211	8582	6514	15096
55.5	Działalność stołówek i catering	6575	15328	6872	22200	0,3211	4922	2207	7128
60.1	Transport kolejowy	64	121598	38	121636	0,1733	21073	7	21079
60.21	Pozostały pasażerski transport rozkładowy lądowy	1858	96383	1148	97531	0,0371	3576	43	3618
60.23	Pozostały pasażerski transport lądowy (bez taksówek)	8200	7514	6218	13732	0,0371	279	231	509
61	Transport wodny	471	2789	419	3207	0,0524	146	22	168
62	Transport lotniczy	#	#	#	#	0,8352	#	#	#
63.3	Działalność związana z turystyką	4600	9997	2989	12986	0,4349	4348	1300	5648
71.1	Wynajem samochodów osobowych	#	#	#	#		#	#	#
92.3	Inna działalność artystyczna rozrywkowa	12383	45940	5672	51612	0,1	4594	567	5161
92.5	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów i pozost. działalność kulturalna	2952	40217	431	40648	0,1	4022	43	4065
92.6	Działalność związana ze sportem	3471	15700	1708	17408	0,1	1570	171	1741
92.7	Pozostała działalność rekreacyjna	2745	15040	1829	16869	0,1	1504	183	1687
93.04	Działalność związana z poprawą kondycji fizycznej	4700	4140	3769	7909	0,1	414	377	791
Charakterystyczna działalność turystyczna ogółem		102560	524803	82334	607137		120624	25533	146146
Ogółem Polska - cała gospodarka			9543048	3347622	12890670				

1 Dane dla jednostek zatrudniających powyżej 9 osób - na podstawie badania prowadzonego na formularzu Z-06.

Pozostałe jednostki - doszacowanie na podstawie danych dla 2002 roku.

2 Liczba jednostek - j.w.

- Dane nie mogą być publikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej

Tablica V.A. Nakłady inwestycyjne w wybranych sekcjach w mln PLN

Sekcja	Charakterystyka sekcji	Nakłady inwestycyjne w mln PLN		
		2003	2004	2005
Razem	Razem nakłady w Polsce	110 859,8	120 466,7	131 054,9
G.	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	10 545,7	11 896,2	13 610,9
H.	Hotele i restauracje	1 131,7	1 035,7	1 133,6
I.	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	11 121,7	11 424,9	12 271,7
O.	Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	5 241,4	6 019,6	6 573,0
Razem	Razem sekcje G, H, I, O	28 040,5	30 376,3	33 589,2

Źródło: Nakłady inwestycyjne i środki trwałe w gospodarce narodowej w 2005 (2003 i 2004), GUS 2006 oraz www.stat.gov.pl.

Tabela V.B. Nakłady inwestycyjne w wybranych sekcjach i działach w mln PLN

Sekcja	Charakterystyka sekcji	Nakłady inwestycyjne w mln PLN		
		2003	2004	2005
Razem	Razem nakłady w Polsce	110 859,8	120 466,7	131 054,9
H.	Hotele i restauracje	1 131,7	1 035,7	1 133,6
I.	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	11 121,7	11 424,9	12 271,7
	Transport lądowy i rurociągowy	4 898,9	5 239,0	5 762,6
	Działalność wspomagająca transport związana z turystyką	988,6	1 048,6	1 481,6
O.	Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	5 241,4	6 019,6	6 573,0
	Działalność związana z kulturą, rekreacją i sportem	1553,0	2 157,0	2 237,7

Źródło: *Nakłady inwestycyjne i środki trwałe w gospodarce narodowej w 2005* (2003 i 2004), GUS 2006 oraz www.stat.gov.pl.

Tabela V. Nakłady inwestycyjne na środki trwałe w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2005 roku, ceny bieżące (w mln PLN)

Rodzaj działalności		Nakłady na produkowane aktywa niefinansowe					Nakłady ogółem
		Budynki mieszkalne	Pozostałe budynki i budowle	Środki transportu	Pozostałe	Ogółem	
	Drugie domy	132,1				132,1	132,1
H	Hotele i restauracje		814,3	80,8	234,8	1 129,9	1 133,6
55.1	Hotele	.	0,5	26,2	92,3	600,6	601,0
55.2	Pozostałe obiekty noclegowe	.	67,3	13,3	18,4	99,0	99,3
55.3	Restauracje	.	200,0	25,7	88,4	314,1	316,6
55.4	Bary	.	33,1	7,1	8,1	48,3	48,3
55.5	Działalność stołówek i catering	.	12,7	3,9	6,2	22,9	22,9
I	Transport, gospodarka magazynowa i łączność		4 317,8	3 627,3	4 304,3	12 249,3	12 271,7
60.21	Pozostały pasażerski transport rozkładowy lądowy		122,8	797,3	41,8	962,0	968,1
60.23	Pozostały pasażerski transport lądowy (bez taksówek)		5,9	90,4	2,1	98,5	99,5
61	Transport wodny		2,3	17,2	2,2	21,7	21,9
62	Transport lotniczy		37,8	405,7	9,3	452,9	455,9
63	Działalność wspomagająca transport związana z turystyką						
63.3	Działalność związana z turystyką		140,2	57,5	43,5	241,2	242,3
71.1	Wynajem samochodów osobowych	.	23,5	472,2	97,7	593,3	595,4
O							
	Działalność związana z kulturą, rekreacją i sportem		1 555,5	89 4,	576,1	2 221,0	2 237,7
92.3	Inna działalność artystyczna i rozrywkowa		154,2	17,3	83,0	254,6	256,5
92.5	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów i pozost. dział. kulturalna		98,2	12,7	65,0	176,0	177,4
92.6	Działalność związana ze sportem		163,2	21,1	37,5	221,8	223,5
92.7	Pozostała działalność rekreacyjna		79,4	5,4	101,7	186,5	194,4
93.04	Działalność związana z poprawą kondycji fizycznej		10,6	5,3	6,8	22,7	22,8
	Ogółem CRDT	132,1	1151,8	1978,3	704,1	4448,0	4478,0

Źródło: Obliczenia Instytutu Turystyki na podstawie *Nakłady inwestycyjne i środki trwałe w gospodarce narodowej w 2005*, www.stat.gov.pl.

Tabela VI.A. Wartość brutto środków trwałych w wybranych sekcjach i działach w mln PLN

Sekcja	Charakterystyka sekcji	Wartość brutto środków trwałych w mln PLN		
		2003	2004	2005
Razem	Razem wartość brutto środków trwałych w Polsce	947 640,4	1 747 888,7	1 826 906,1
H.	Hotele i restauracje	7812,4	9 046,2	9 780,1
I.	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	115 696,6	118 468,1	120 195,9
	Transport lądowy i rurociągowy	39 449,6	37 063,6	42 104,2
	Transport wodny	362,4	336,9	375,2
O.	Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	25 394,1	28 278,0	31 067,5
	Działalność związana z kulturą, rekreacją i sportem	9 662,4	11 382,7	12 523,9

Źródło: Środki trwałe w gospodarce narodowej w 2005 (2003 i 2004), GUS 2006 oraz www.stat.gov.pl.

Tabela VI. Wartość brutto środków trwałych* w charakterystycznych rodzajach działalności turystycznej w 2005 roku, ceny bieżące (w mln PLN)

Rodzaj działalności	Produkowane aktywa niefinansowe					Współczynnik specjalizacji	Wykorzystanie środków trwałych	Miernik wykorzystania środków trwałych
	Budynki mieszkalne	Pozostałe budynki i budowle	Środki transportu	Pozostałe	Ogółem			
	Dругie domy**
H.	Hotele i restauracje	.	10836	517,5	2671,3	14024,8		
55.1	Hotele	.	7901,3	79,6	701,3	8682,2	36,5	Wykorzystanie miejsc %***
55.2	Pozostałe obiekty noclegowe	.	1771,3	35,5	103,4	1910,2	35,5	
55.3	Restauracje	.	2649,0	145,6	569,9	3364,5	.	
55.4	Bary	.	177,7	14,5	51,5	243,7	.	
55.5	Działalność stołówek i catering	.	151,2	12,0	33,7	196,8	.	
I.	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	.	246072,9	34328,4	57737,6	338138,9		
60.21	Pozostały pasażerski transport rozkładowy lądowy	.	785,4	621,1	7579,5	8986,1	1046,9	mln pas.
60.23	Pozostały pasażerski transport lądowy (bez taksówek)	.	24,3	231,4	490,0	745,6		mln pas.
61	Transport wodny	.	82,8	91,8	528,4	703,0	2,2****	mln pas.
62	Transport lotniczy	.	84,3	21,5	898,4	1004,2	4,6	mln pas.
63.3	Działalność związana z turystyką	.	88,0	28,5	1480,3	1596,8	.	
71.1	Wynajem samochodów osobowych	.	10,8	56,1	1847,5	1914,3	.	
O.		.	34 931	10 642	2377,4	47950,6		
92.3	Inna działalność artystyczna i rozrywkowa	.	3596,3	431,8	57,9	4086,1	.	
92.5	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów i pozost. dział. kulturalna	.	2629,6	329,2	84,5	3043,2	18,5	mln osób w muzeach
92.6	Działalność związana ze sportem	.	1529,7	514,3	41,4	2085,4	.	
92.7	Pozostała działalność rekreacyjna	.	878,8	177,9	25,5	1082,2	.	
93.04	Działalność związana z poprawą kondycji fizycznej	.	179,3	156,1	6,7	342,0	.	
	Ogółem	.	22539,6	2946,9	14499,8	39986,3	x	X

* Przeciętnie w roku.

** Brak danych dotyczących wartości środków trwałych.

*** Stopień wykorzystania pokoi w hotelach wyniósł 43,1%.

**** W tym promy międzynarodowe 694,6 tys., a żegluga śródlądowa 1016 tys. osób.

Źródło: Obliczenia Instytutu Turystyki na podstawie *Nakłady inwestycyjne i środki trwałe w gospodarce narodowej w 2005*, www.stat.gov.pl.

ZAŁĄCZNIK

Charakterystyczne turystyczne rodzaje działalności¹⁵:

- 55.1 Hotele H
- 55.2 Pozostałe obiekty noclegowe H
- 55.3 Restauracje H
- 55.4 Bary H
- 55.5 Działalność stołówek i catering H
- 60.1 Transport kolejowy I
- 60.2 Transport lądowy pozostały I
- 61. Transport wodny I
- 62. Transport lotniczy I
- 63.23 Działalność portów lotniczych I
- 63. 3 Działalność związana z turystyką I
- 71.1 Wynajem samochodów osobowych K
- 92.3 Inna działalność artystyczna i rozrywkowa O
- 92.5 Działalność bibliotek, archiwów, muzeów i pozostała działalność kulturalna O
- 92.6 Działalność związana ze sportem O
- 92.7 Pozostała działalność rekreacyjna O
- 70.2 Obsługa nieruchomości i wynajem K

Pozostała działalność związana z turystyką:

- 74.84.A Działalność związana z organizacją targów i wystaw K
- 50 Sprzedaż, obsługa i naprawa pojazdów..., sprzedaż detaliczna paliw... G
- 51. Handel hurtowy...G
- 52 Handel detaliczny, z wyjątkiem sprzedaży pojazdów...; naprawa artykułów użytku domowego G

Charakterystyczne produkty turystyczne:

- 55.1 Usługi hoteli
- 55.2 Usługi świadczone przez kempingi oraz inne miejsca krótkotrwałego zakwaterowania
- 55.3 Usługi gastronomiczne
- 55.4 Usługi związane z podawaniem napojów
- 55.5 Usługi stołwkowe i usługi dostarczania posiłków dla odbiorców zewnętrznych
- 60.10.1 Usługi w zakresie międzymiastowych kolejowych pasażerskich przewozów

¹⁵ Litera obok rodzaju działalności gospodarczej wskazuje sekcję, w której skład wchodzi dany rodzaj działalności.

60.21 Usługi pasażerskiego transportu rozkładowego lądowego pozostałe
60.23 Usługi pasażerskiego transportu lądowego pozostałe
61.10.1 Usługi morskiego i przybrzeżnego transportu pasażerskiego
61.20.1 Usługi transportu wodnego śródlądowego pasażerskiego
62.10.1 Przewozy rozkładowe lotnicze pasażerskie
62.20.1 Przewozy lotnicze pasażerskie pozarozkładowe
63.23 Usługi wspierające transport lotniczy
63.3 Usługi agencji turystycznych i pilotażu, gdzie indziej niesklasyfikowane
71.1 Usługi wynajmu samochodów osobowych
92.3 Usługi rozrywkowe pozostałe
92.5 Usługi świadczone przez biblioteki, archiwa, muzea i inne
92.6 Usługi związane ze sportem
92.7 Usługi rekreacyjne
93.04 Usługi związane z poprawą kondycji fizycznej

Produkty związane z turystyką:

15. Produkty spożywcze i napoje
16. Wyroby tytoniowe
17.7 Wyroby o splocie dzianinowym oraz szydełkowym i trykotaże
18. Odzież, futra
19.3 Obuwie
23.2 Produkty rafinacji ropy naftowej
50 Usługi w zakresie handlu pojazdami i ich naprawa oraz handlu paliwami do pojazdów
51 Usługi handlu komisowego i hurtowego
52 Usługi handlu detalicznego
74.84.15 Usługi związane z organizacją targów, wystaw i kongresów